

KS. ROMAN NIR

POLSKIE ZBIORY ARCHIWALNE W STANACH ZJEDNOCZONYCH

Rozległe badania nad Polonią, prowadzone przez naukowców amerykańskich, polskich i z innych krajów, napotykać na trudności w zdobyciu rzetelnych informacji na temat zbiorów archiwalnych znajdujących się w Stanach Zjednoczonych. Każdy badacz pierwsze kroki rozpoczyna od tzw. literatury pomocniczej, czyli informacyjnej. Setki listów kierowanych każdego roku do Archiwum Polonii przez naukowców w sprawach lokalizacji bazy źródłowej jest dowodem, że brak jest odpowiedniej literatury, przewodników po zbiorach archiwalnych w Stanach.

Od kilku lat prowadzone były wysiłki w celu opracowania informatora o polskich zbiorach archiwalnych. Archiwista z Orchard Lake, ks. prof. Józef Swastek w 1971 r. opracował listę polsko-amerykańskich archiwów¹. Informator podzielony został na dwie części: 1. Ogólne Archiwa, 2. Specjalistyczne Archiwa. Pierwsza zawiera 9 zbiorów, a druga 63. W pierwszej znalazły się główne zbiory polonijnych archiwów, a więc instytucji i organizacji. W drugiej natomiast, przede wszystkim archiwalia polonijnych zakonów męskich i żeńskich. W sumie otrzymaliśmy adresy 72 zbiorów archiwalnych. Autor nie zamieścił żadnej charakterystyki zasobów. Został uczyniony pierwszy krok w zakresie informacyjnej.

W 1973 r. ks. prof. Mieczysław Madaj – archiwista archidiecezji chicagowskiej, opracował na konferencję archiwistów, informator o polsko-amerykańskich archiwach, ale tylko dla środkowej Ameryki². To opracowanie podzielił na: 1. Centra badań źródłowych, 2. Archiwa polonijnych organizacji, 3. Archiwa polonijnych instytucji, 4. Archiwa polonijnej prasy, 5. Archiwa polonijnych zakonów. W sumie otrzymaliśmy adresy 49 polonijnych archiwów w tym 19 zakonnych.

¹ J. Swastek, *A Tentative Directory Of Polish American Archives. Monograph Numer 5 Orchard Lake Center For Polish Studies And Culture*, March 1971, ss. 16.

² M. Madaj, *Some Polish American Archives Midwest. Research Centers. Organizational Archives. Institutions. Newspapers. Religious*, 1973, ss. 5, Conference: Ethnic Studies. Sources For Research.

Centrum Studiów Publikacji Etnicznych w Stanach Zjednoczonych i Szkoła Bibliotekarstwa w Kent State University opublikowały w 1978 r.: *Przewodnik muzeów, bibliotek i archiwów etnicznych w Stanach Zjednoczonych*, pod redakcją prof. Lubomyra R. Wynara³. Przewodnik przygotowany został z nadzieją, że przyczyni się do lepszego zrozumienia i przyswojenia kulturalnej przeszłości grup etnicznych tego kraju. Głównym zadaniem *Przewodnika* było ukazanie głównych muzeów, bibliotek i archiwów etnicznych pod kątem ich celów, zbiorów i prowadzonej działalności. Informator składa się z następujących części: wstępu, wprowadzenia, alfabetycznego wykazu archiwów, bibliotek i muzeów według grup etnicznych, osobnego wykazu wielokulturowych muzeów, bibliotek i archiwów oraz indeksów nazwisk i nazw geograficznych. Informator jest pierwszym, możliwie pełnym wykazem etnicznych instytucji, a w nich zbiorów archiwalnych.

Badaczy interesujących się zagadnieniami polonijnymi, niewątpliwie zainteresuje ten przewodnik, gdyż podaje obszerną informację o polonijnych archiwach, bibliotekach i muzeach w Stanach Zjednoczonych. Zaznaczyć należy niekompletność informacji. Opis poszczególnych zbiorów jest dość klarowny, możemy w sposób ogólny zorientować się o zasobach źródłowych zamieszczonych archiwów⁴.

W cztery lata po opublikowanym *Przewodniku*, ks. Roman Nir, archiwista w Orchard Lake, w książce pt. *Źródła do dziejów Polonii*, zamieścił rozdział noszący tytuł *Informator o archiwach, bibliotekach i muzeach polonijnych*, w którym szeroko omówił różnego rodzaju informatory o zbiorach, o Polonii, o prasie i kolekcjach. Zamieścił również: *Wykaz archiwów, bibliotek i muzeów polonijnych w Stanach Zjednoczonych*. Wykazem objął: 1. Zbiory organizacji i instytucji świeckich, zbiory w Chicago – organizacje i kluby. 2. Zbiory kościelne. W opisach podano pełną nazwę instytucji, dokładny adres i dość szczegółową bibliografię. Nie podano zasobów archiwalnych. Wykaz w tej chwili, co do pewnych zbiorów, jest nieaktualny. Część mniejszych organizacji już nie istnieje, a pewne archiwa włączone zostały do większych i centralnych⁵.

Potrzeba aktualnego informatora o zawartości polskich zbiorów archiwalnych w Stanach Zjednoczonych jest bardzo ważnym przedsięwzięciem dla badaczy polonijnych. Pod koniec maja 1995 r. został wysłany list do archiwów, z prośbą o informacje na temat aktualnych zbiorów polskich. Listę archiwów ustalono na podstawie kartoteki archiwów znajdującej się w Archi-

³ *Guide To Ethnic Museums Libraries, And Archives In The United States* By Lubomyr R. Wynar and Lois Butler, Kent OH 1978, ss. 378.

⁴ R. Nir, *Informator o archiwach, bibliotekach i muzeach etnicznych w Stanach Zjednoczonych*, „Collectanea Theologica”, 50 (1980) nr 2, s. 193-200.

⁵ R. Nir, *Informator o archiwach, bibliotekach i muzeach polonijnych*, w: *Źródła do historii Polonii*, Orchard Lake MI 1982, s. 23-85.

wum Polonii. Wysłano ponad 100 listów. Na początku lipca otrzymano odpowiedź prawie ze wszystkich archiwów. Nadzwyczajny był odzew archiwistów, którzy zrozumieli ważność informatorów. Bardzo obszerne odpowiedzi dotyczyły zasobów polskich, znajdujących się w zbiorach. Materiał będzie wykorzystany do opracowania książkowego *Informatora*.

W opracowaniu zastosowano następującą klasyfikację: 1. Archiwa Główne – centralne. 2. Archiwa Instytucji. 3. Archiwa Organizacji Polonijnych. 4. Archiwa Etniczne. 5. Archiwa Diecezjalne. 6. Archiwa Zakone. 7. Archiwa Parafii Polskich. Należy jednak odnotować, że nie wysłano ankiety do polskich parafii, ze względu na dużą ich ilość. Po drugie, zawierają źródła do lokalnej Polonii. Po trzecie, łatwo dotrzeć do nich, bowiem opracowana została lista parafii przez ks. Stanisława Flisa w 1994 roku⁶. Pełna informacja o zawartości archiwów polskich parafii zostanie uwzględniona w opracowaniu książkowym.

Jeśli chodzi o ogólną charakterystykę zasobów, to największymi i centralnymi są archiwa w Chicago i Orchard Lake. Pierwsze, związane z Muzeum Polskim a drugie, z Polonijnymi Zakładami Naukowymi Seminarium Polskiego w Orchard Lake. Drugie miejsce pod względem zasobów zajmują archiwa związane z Fundacją Kościuszkowską, Polskim Instytutem Naukowym w Ameryce, Instytutem Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Te instytucje posiadają dobrze opracowane inwentarze archiwalne.

Archiwa organizacji polonijnych mają różny charakter opracowania, są inwentarze, kartoteki, ich zasób dotyczy przede wszystkim działalności organizacji, ale możemy tu napotkać materiały do dziejów Polonii, co związane jest z archiwistami, którzy czasami zbierali materiały z całego regionu.

Archiwa etniczne, związane głównie z instytucjami – uniwersytetami stanowymi, pod względem gromadzenia, porządkowania i udostępniania, są najlepiej zorganizowanymi zbiorami, mają nowoczesne gmachy ze wszystkimi urządzeniami i dysponują odpowiednim budżetem i kadrami fachowców. Do opracowania zbiorów polskich zatrudniają archiwistów z Polski. W ostatnich latach do tych archiwów bardzo licznie jest przekazywana dokumentacja polonijna. Niektóre organizacje nawet finansowo popierają te archiwa.

Archiwa diecezjalne i zakonne swoje zbiory mają opracowane na zasadzie katalogowania archiwistyki amerykańskiej, ale łatwo dotrzeć do zbiorów polskich, poprzez dobrze opracowane indeksy. W zakonach obserwuje się tendencję tworzenia archiwów centralnych dla całego zgromadzenia w Ameryce. Posiadają one mikrofilmy albo kserokopie dokumentów ze wszystkich prowincji. Poszukiwania należy rozpocząć od archiwum centralnego, które posiada całość dokumentacji.

⁶ S. Flis, *Parafie polonijne w Stanach Zjednoczonych. Lista parafii*, cz. 1, Orchard Lake 1994, ss. 64.

Jesli chodzi o charakterystykę zasobów to centralne archiwa polonijne posiadają materiały do dziejów Polonii w Stanach Zjednoczonych, a niekiedy i w innych krajach, do dziejów emigracji ekonomicznej i politycznej, dziejów Polonii w poszczególnych stanach, organizacji i parafii polskich, dziejów polonijnego teatru, sportu, prasy, radia i telewizji, wybitnych polonijnych jednostek. Ten sam materiał gromadzą archiwa etniczne. Zasób archiwów organizacji koncentruje się, przede wszystkim na historii i działalności danej organizacji. W diecezjalnych archiwach jest materiał do dziejów polskich parafii, organizacji religijnych, szkół parafialnych, duchowieństwa. W zakonnych spotykamy materiał do historii zgromadzenia, poszczególnych domów, udziału zakonu w życiu polonijnym. Umiejętność dotarcia do odpowiednich źródeł jest w dużej mierze uzależniona od dobrych informatorów.

I. ARCHIWA GŁÓWNE – CENTRALNE

Archiwum Muzeum Polskiego w Chicago

Założone zostało w 1935 r. z inicjatywy prezesa Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego, Józefa L. Kani. Jest związane organicznie z Muzeum Polskim. Od samego początku było finansowane przez Zjednoczenie. Jest największym archiwum etnicznym polskim w Stanach Zjednoczonych. Zbiory archiwalne zgromadzone zostały przez wybitnych kustoszy: Mieczysława Haimana, pierwszego kustosza i historyka Polonii, Zygmunta Stefanowicza, ks. Donalda Bilińskiego.

Inicjatywa powołania Archiwum i Muzeum znalazła ogromne poparcie wśród Polonii, zaczęły napływać liczne materiały archiwalne, biblioteczne i muzealne. Wybitni polonusi, duchowieństwo, przekazywali swoje dary i wspierali finansowo. Organ Zjednoczenia „Naród Polski” przez szereg lat prowadził specjalny dział: Muzeum i Archiwum Z.P.R.K., w którym możemy śledzić na bieżąco, jakie wpływały materiały, kto je popierał finansowo, kto korzystał ze zbiorów archiwalnych i jakie są tematy.

Zjednoczenie dla rosnących zbiorów oddawało dalsze pomieszczenia; w ten sposób urządzono sale ku czci: Paderewskiego, Kościuszki, Modrzejewskiej. Napływały listy królów polskich, Pułaskiego, Kościuszki, Sienkiewicza, Paderewskiego. Zbierano dokumentację z II wojny światowej.

Od samego początku Archiwum Muzeum Polskiego prowadziło prace badawcze. Niezmordowanym w tej dziedzinie był M. Haiman, który w ramach *Roczników* drukował swoje prace historyczne. Od 1938 r. drukowane były *Sprawozdania Kustosza Archiwum i Muzeum Z.P.R.K.*, a od 1960 r., dwa razy do roku, przyjęły tytuł *Sprawozdania ze Zjazdu Zarządu i Dyrekcji Muzeum Polskiego w Ameryce*, gdzie umieszczano sprawozdania z działalności archi-

wum. W latach 1972-1980 ukazywał się *Quarterly Polish Museum of America*, na bieżąco rejestrujący czynności archiwum.

W historii Archiwum Muzeum Polskiego były lata wzniosłych idei, zamiarów i planów. W latach sześćdziesiątych podjęto dalekosiężne plany budowy nowoczesnego budynku, zawiązał się Komitet Budowy i zbierano fundusze. Z kolei w siedemdziesiątych zapadła decyzja przeniesienia wszystkich zbiorów do Orchard Lake. Oburzenie Polonii udaremniło te plany.

W ostatnich latach obserwujemy zdecydowaną działalność w kierunku promowania sztuki polskiej. Wydaje się, że prace archiwalne zostały ustabilizowane i idą w kierunku porządkowania zbiorów.

Na podstawie literatury można przyjąć, następujący schemat organizacyjny Archiwum:

I. Archiwum Polonii

1. Historia imigracji
2. Polonia w różnych stanach
3. Szkolnictwo polonijne
4. Teatr, sport, radio, telewizja polonijna
5. Życie towarzyskie Polonii
6. Życie ekonomiczne Polonii
7. Kontakty polskiej grupy z innymi grupami etnicznymi w USA

II. Materiały do dziejów polskich parafii

1. Księgi jubileuszowe parafii
2. Jubileuszowe pamiątki księży
3. Dokumentacja fotograficzna
4. Parafialne szkoły elementarne i wyższe
5. Biuletyny parafialne
6. Polsko-Narodowy Kościół Katolicki

III. Dokumentacja Polonijnych Organizacji

1. Księgi jubileuszowe organizacji
2. Księgi z Sejmów i Zjazdów
3. Protokoły i Sprawozdania
4. Monografie historyczne poszczególnych organizacji

Archiwum posiada dokumentację do około 2 tys. organizacji już nie istniejących, lub współcześnie działających. Na dokumentację składają się różne drobne druki, takie jak zaproszenia na imprezy, bale, odczyty, itd.

IV. Czasopisma

1. Drukowane w Polsce
2. Drukowane w Ameryce i w innych krajach

Archiwum posiada około 2 tys. tytułów czasopism: drukowanych w Ameryce, Anglii, Australii, Austrii, Brazylii, Francji, Kanadzie, Niemczech, Włoszech. 40 tytułów jest zmikrofilmowanych. Niektóre

z nich to całe komplety, np.: „Dziennik Chicagoski”, „Dziennik Zjednoczenia”, „Dziennik Związkowy”, „Narodowiec”, „Naród Polski”, „Nowy Świat”, „Zgoda” itd. Pokażny jest zbiór kalendarzy.

V. Zbiory specjalne

1. Ikonografia, filatelistyka, numizmatyka, kartografia, plakaty, fotografie, nagrania, materiały audiowizualne

VI. Literatura genealogiczna

1. Literatura pomocnicza: słowniki, podręczniki
2. Herbarze
3. Czasopisma

VII. Księgozbiór podręczny

1. Encyklopedie, słowniki
2. Monografie historyczne
3. Czasopisma bieżące

Bibliografia: Mieczysław Haiman, *Archiwum i Muzeum Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce*, „Nauka Polska”, 23 (1937) s. 196-200; Zygmunt Stefanowicz, *Historia Archiwum i Muzeum Zjednoczenia P.R.K. w Ameryce 1937-1952*, Chicago 1952, ss. 24, ilustr.; *Muzeum Polonii projekt reorganizacji i ożywienia działalności*, Chicago 1971, ss. 18; *Sprawozdanie Kustosza Archiwum i Muzeum Z.P.R.K. Z działalności Polskiego Towarzystwa Historyczno-Muzealnego w Ameryce za rok 1938, za rok 1939, za rok 1940, za rok 1941, za rok 1942, za rok 1943, za rok 1944, za rok 1945, za rok 1946, za rok 1947*, opracował M. Haiman; Zygmunt Stefanowicz, *Protokół Zjazdu Pierwszej Dyrekcji Polskiego Muzeum w Ameryce odbytego 1960 roku; Protokół Zjazdu Zarządu i Dyrekcji Muzeum Polskiego w Ameryce odbytego 1961 roku, 1962 roku, 1963 roku, 1964 roku, 1966 roku, 1967 roku, 1970 roku, 1971 roku; Quarterly The Polish Museum of America* za lata 1972-1980; Foldery z różnych lat.

Archiwum Polonii w Orchard Lake

Archiwum Polonii w Orchard Lake związane jest z Polonijnymi Zakładami Naukowymi Seminarium Polskiego w Orchard Lake. W 1885 r. ks. Józef Dąbrowski założył Seminarium Polskie w Detroit, które następnie powołało Gimnazjum i Kolegium. W 1909 r. przeniesione zostało do Orchard Lake. W historii 110-letnich dziejów szkół nagromadzone zostały rękopisy, stare druki, polonica, czasopisma i kolekcje indywidualnych osób.

Pierwszym archiwistą był ks. prof. Józef Swastek, archiwista archidiecezji detroickiej i profesor historii w szkołach. Był znakomitym zbieraczem i dał podwaliny pod wielką instytucję Archiwum Polonii. Na krótko przed śmiercią, ks. Swastek całe zbiory zgrupował w trzech głównych zespołach: 1. Kolekcje instytucji szkolnych i centrów; 2. Kolekcje polonijne; 3. Kolekcje polskie.

W 1978 r. z przyjściem nowego archiwisty ks. R. Nira, rozpoczęły się nowe prace organizacyjne i porządkowe zbiorów. Postawiona została idea stworzenia Archiwum dla całej Polonii, bowiem Chicago w latach osiemdziesiątych przeszło całkowicie na prace muzealne. W 1992 r. Zarząd Szkół zatwierdził decyzję utworzenia specjalnej instytucji pod nazwą: *Archiwa, Biblioteki i Muzea Polonii w Orchard Lake* oraz określił stan prawny, zadania i cele instytucji.

Struktura organizacyjna Archiwum Polonii w Orchard Lake jest następująca:

- I. Archiwum Szkół i Centrów w Orchard Lake
 1. Archiwum Szkół w Orchard Lake
 - A. Seminarium Polskie Św. Cyryla i Metodego
 - Akta Rektorów
 - Alumni
 - Protokoły posiedzeń Fakultetu
 - Korespondencja z biskupami, diecezjami
 - Wydawnictwa
 - Dokumentacja fotograficzna
 - B. Kolegium N.M.P.
 - Akta Prezydentów
 - Akta studentów
 - Protokoły posiedzeń Fakultetu
 - Korespondencja
 - Wydawnictwa
 - Wycinki prasowe
 - C. Szkoła Wyższa N.M.P.
 - Akta Pryncypałów
 - Akta studentów
 - Protokoły posiedzeń Fakultetu
 - Korespondencja
 - Wydawnictwa
 - Dokumentacja fotograficzna
 - D. Drukarnia i wydawnictwa
 - E. Stowarzyszenie Alumnów i Stowarzyszenie Pomocnicze Pań
 - F. Centrum Polskich Studiów i Kultury
 - Wykaz katedr języka polskiego w Stanach
 - Katalogi prasy polskiej
 - Nauczycielstwo polonijne
 - Korespondencja
 - Monografie
 - G. Centrum Jana Pawła II
 - Książki papieskie

Czasopisma

Zbiory filatelistyczne, numizmatyczne

„Newsletter”, „Biuletyn”

II. Archiwum Polonii

1. Tło historyczne polskiej imigracji
 - A. Imigracja polityczna, ekonomiczna
 - B. Imigracja polska w poszczególnych stanach
2. Szkolnictwo polonijne
 - A. Polskie szkoły parafialne
 - B. Szkolnictwo średnie
 - C. Kolegia i akademie
 - D. Kolegium Związku Narodowego Polskiego
 - E. Instytucje naukowe
3. Biblioteki polonijne
4. Teatr polonijny
5. Film polski
6. Literatura polsko-amerykańska
7. Życie społeczne
 - stowarzyszenia dobroczynne, sierocińce, folklor,
 - festiwale, sport, radio
8. Życie ekonomiczne
 - stowarzyszenia przemysłowe, biznesy, banki, farmerzy polscy
9. Pomoc polskich imigrantów dla Polski
10. Polonia w różnych krajach
 - Argentyna, Brazylia, Francja, Kanada, Niemcy

III. Dokumentacja polskich parafii

1. Księgi jubileuszowe
2. Jubileuszowe pamiętniki księży
3. Przemówienia i kazania
4. Dokumentacja fotograficzna
5. Biuletyny parafialne
6. Zakony polonijne
7. Polsko-Narodowy Kościół Katolicki

IV. Dokumentacja polskich organizacji

1. Wykaz alfabetyczny organizacji (ponad 1 tys.)
2. Księgi Sejmów i Zjazdów
3. Księgi jubileuszowe i monografie historyczne
4. Konstytucje
5. Protokoły z posiedzeń

V. Biografie Polonii

1. Alfabetyczna kartoteka biogramów

VI. Stare druki (2 tys.)

VII. Polonica Americana

1. Polonica amerykańskie
2. Polonica drukowane w innych krajach

VIII. Czasopisma polskie

1. Drukowane w Polsce
2. Drukowane w Stanach i innych krajach

IX. Kalendarze polonijne z 13 krajów, 1000 egz.

X. Zbiory specjalne

ikonografia, filatelistyka, numizmatyka, kartografia, plakaty, materiały audiowizualne, fotografie

XI. Rękopisy biblioteczne, dysertacje

1000 egzemplarzy

XII. Materiały dotyczące Polski

1. Listy królewskie i wybitnych osobistości
2. Listy Jarosława Iwaszkiewicza
3. Rada Główna Opiekuńcza, zbiór A. hr. Ronikiera
4. Wycinki prasowe dotyczące Polski

XIII. Literatura genealogiczna

XIV. Księgozbiór podręczny

a) encyklopedie, b) słowniki biograficzne, c) czasopisma, d) bibliografie

XV. Kolekcje personalne

a). ks. Franciszek Bolek, b) ks. prof. Walery Jasiński, c) ks. prof. Mieczysław Madaj, d) ks. prof. Jacek Przygoda, e) ks. prał. Wojciech Rojek, f) ks. prof. Józef Swastek, g) red. Artur Waldo, h) bp Stefan Woźnicki

XVI. Archiwum 2 Korpusu

a) teczki personalne poszczególnych żołnierzy, b) korespondencja, c) księgi pamiątkowe ze Zjazdów, d) dokumentacja Służby Pomocniczej Kobiet, e) czasopisma

XVII. Archiwum I Polskiej Dywizji Pancerniej

a) dokumentacja fotograficzna, b) wycinki prasowe, c) sprawozdania ze zjazdów, d) pamiątniki, e) czasopisma, f) archiwum Wojska Polskiego w Windsor – Kanada: fotografie, wspomnienia, publikacje, g) wyzwolenie obozu kobiet AK przez I Dywizję: fotografie, dokumenty, biuletyny

XVIII. Archiwum Armii Krajowej

a) akta personalne, dokumenty, b) dokumentacja fotograficzna, c) czasopisma, d) sprawozdania z działalności Organizacji

XIX. Archiwum Lotników Polskich

a) akta personalne, b) dokumentacja fotograficzna, c) czasopisma, d) wycinki prasowe

- XX. Archiwum Polskiego Stowarzyszenia Byłych Więźniów Politycznych Niemieckich Obozów Koncentracyjnych i Łagrów Sowieckich
 a) dokumentacja personalna, b) pamiątki, c) dokumentacja fotograficzna, d) czasopisma
- XXI. Archiwum Związku Harcerstwa Polskiego
 a) dokumentacja poszczególnych hufców w Stanach, b) delegatura w Londynie, c) Zjazdy Okręgu, d) prasa harcerska
- XXII. Archiwum Związku Narodowego Polskiego
 a) zbiory mec. Alojzego Mazewskiego, b) wycinki prasowe ZNP, c) dokumentacja fotograficzna
- XXIII. Archiwum dra Edwarda Różańskiego
 a) archiwum rodziny Różańskich, b) Kongres Polonii Amerykańskiej, c) Związek Narodowy Polski, d) sprawozdania ze zjazdów i Sejmów, e) kalendarze, f) wycinki prasowe
- XXIV. Archiwum Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce
 a) Chóry: Lutnia, Filareci, Polonez, b) księgi pamiątkowe z konwencji, c) nagrania, d) śpiewniki i nuty
- XXV. Archiwum Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej
 a) sprawozdania z posiedzeń dyrektorów SWAP, b) publikacje jubileuszowe z poszczególnych placówek, c) akta personalne, d) wydawnictwa i czasopisma, e) dokumentacja fotograficzna
- XXVI. Archiwum Radia i Telewizji Polonijnej
 a) zbiory Roberta Lewandowskiego, b) zbiory dr Włodzimierza Sikory, c) polskie nagrania – płyty wydane w Polsce i Stanach (około 5 tys. sztuk), d) nagrania filmów polskich na video, e) dokumentacja fotograficzna
- XXVII. Archiwum Oświaty Polonijnej
 a) dokumentacja Stowarzyszenia Polskich Nauczycieli w Ameryce, b) pamiątki jubileuszowe polskich szkół w Ameryce, c) biuletyny, komunikaty, d) dokumentacja z poszczególnych szkół, e) dokumentacja fotograficzna, f) podręczniki szkolne, materiały do nauczania

Bibliografia: Roman Nir, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Polonii w Orchard Lake*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 62 (1993) s. 113-146; Tenże, *The Central Archives of Polonia*, „Ethnic Forum” (Kent State University), vol. 14 (1994) nr 2, s. 72-78; Tenże, *Historia Centralnego Archiwum Polonii Amerykańskiej w Orchard Lake*, „Duszpasterz Polski Zagranicą”, 32 (1981) nr 3/140, s. 410-421; Tenże, *Źródła w Archiwum w Orchard Lake do Historii Polskich Parafii w USA*, „Collectanea Theologica”, 51 (1981) nr 4, s. 181-198; Tenże, *Stare druki w Archiwum Orchard Lake*, „Sodalis Polonia”, 59 (1979) nr 4 kwiecień, s. 113-115; Tenże, *Herbarze w Orchard Lake*, „Dziennik Polski”, 76 (1979) nr 59, 23-24 marca, s. 4, 9; Tenże, *Polish American Archives at Orchard Lake receives Rev. M. J. Madaj Collection*, „The Polish Ame-

rican”, vol. 6 (1987) nr 9, s. 5; Tenże, *Arthur Waldo Collection in the Pol. Amer. Archives at Orchard Lake*, „Sokół Polski”, nr 21, Nov. 1. 1986, s. 2, 5; Tenże, *Fundacja i Centrum 2 Korpusu Wojska Polskiego przy Polonijnych Zakładach Naukowych w Orchard Lake*, Michigan 1990, ss. 24; Antoni Rogoziński, *Muzeum I Dywizji Panczernej w Stanach Zjednoczonych*, „Pancerniak”, 21 (1989) nr 41, s. 4-17; *Jednodniówka. Poświęcenie Pokoju Pamiątek Armii Krajowej w Orchard Lake*, Michigan 12 listopada 1989, ss. 36; Ewa Gierat, *Archiwum harcerskie*, w: *Powojenna historia harcerstwa w Stanach Zjednoczonych*, 1990, s. 31-33; Roman Nir, *Katalog Kolekcji dr Edwarda i Lody Różańskich w Orchard Lake*, Orchard Lake 1990, ss. 88, maszynopis; Tenże, *Otwarcie Muzeum Śpiewaków w Orchard Lake*, „Tygodnik Świat Polski”, 88 (1992) nr 52 z 25 grudnia, s. 31; *St. Mary's College of Orchard Lake Dedicates Museum Room to District IV of PSAA*, „Singers' Bulletin”, 54 (1993) spring, numer poświęcony Kolekcji Śpiewaków; *Czterdzieści lat pracy dla Polski i Polonii Amerykańskiej. Dr Włodzimirz A. Sikora przy mikrofonie*, Chicago IL 23 września 1973, ss. 40; Bob Lewandowski's, *Forty Years in Broadcasting*, Saturday, November 23. 1991, ss. 20.

II. ARCHIWA INSTYTUCJI

Archiwum Fundacji Kościuszkowskiej

W 1925 r. Stefan Mierzwa powołał w Nowym Jorku *Fundację Kościuszkowską*. Celem Fundacji jest *popieranie łączności kulturalnej pomiędzy Polską i Ameryką, szerzenie podstawowych wiadomości w Polsce o Ameryce, a w Ameryce o Polsce – dlatego, aby te dwa narody nawzajem lepiej się rozumiwały, aby jeden od drugiego uczył się tego co ten drugi ma najlepszego; dlatego, aby młodzi Amerykanie zapoznawali się z Polską, a następnie dobre świadectwo o Niej tutaj wydawali; aby nasza młodzież polsko-amerykańska zapoznawała się bezpośrednio z majestatem tysiącletniej kultury polskiej, by dumna była ze swego pochodzenia.*

Swoje zadania Fundacja realizuje przede wszystkim poprzez szeroko rozbudowaną akcję udzielania stypendiów naukowych dla studentów i badaczy. Setki stypendystów skorzystało z badań prowadzonych w Ameryce i w Polsce. Zorganizowano wspaniałą kolekcję sztuki i księgozbiór naukowy. Urządzane są koncerty, wystawy i odczyty naukowe. Publikuje się szereg książek, głównie słowników polsko-angielskich i angielsko-polskich. Fundacja jest *Amerykańskim Centrum Polskiej Kultury*. Ta wszechstronna działalność nagromadziła poważne zbiory archiwalne, które nie ograniczają się tylko do działalności administracyjnej Fundacji, ale zgromadziły materiały do historii polskiej nauki i polonijnych badaczy.

Archiwum ma poważną bazę źródłową do śledzenia rozwoju polskiej nauki poza granicami Kraju. Zbiory można podzielić na następujące działy:

1. To The Trustees of the Kościuszko Foundation – od 1925 r.
2. The Kosciuszko Foundation Board of Trustees Annual Meeting – od 1925 r.
3. The President's Report – od 1925 r.
4. The Kosciuszko Foundation, Inc. Statement of Assets, Liabilities and Funds – roczne wykazy finansowe.
5. The Kosciuszko Foundation Board of Trustees Special Meeting.
6. Tentative List of Scholarships, za poszczególne lata wykazy studentów i naukowców korzystających ze stypendium, dane biograficzne, wykazy prac naukowych, plany podejmowanych badań.
7. The Kosciuszko Foundation, Inc. Accountants' Report. Financial Statements and Supplementary – za poszczególne lata. Raporty finansowe. Wykazy donatorów.
8. Korespondencja: ogromny dział z ludźmi nauki, kultury, muzyki, stypendystami. Aplikacje stypendystów.
9. Books The Kosciuszko Foundation. Katalogi publikacji Fundacji Kościuszkowskiej.
10. „The Kosciuszko Foundation Bulletin” – od 1945 r., który następnie przeszedł w „Newsletter” jako kwartalnik – podaje w formie sumarycznej – działalność Fundacji oraz zarys pewnych projektów na przyszłość.
11. The Kosciuszko Foundation Reports. Part I. Report of the President. Part II. Financial Reports. Drukowane od 1926 r.
12. The Polish Studies Program of The Kosciuszko Foundation – pełny zestaw programów.
13. Zaproszenia na wykłady różnych naukowców – pełny zestaw, zaproszenia zamieszczają biografie prelegentów.
14. Programy uroczystych obiadów na cześć wybitnych członków Fundacji zawierają biogramy uhonorowanych.
15. Katalogi wystaw polskich i amerykańskich artystów w Fundacji Kościuszkowskiej – pełny zestaw.
16. Programy koncertów muzycznych różnych artystów, organizowanych pod auspicjami Fundacji.
17. Kosciuszko Foundation Presentation Ball and Dinner – od 1937 r. organizowany każdego roku pod hasłem przypadającej rocznicy historycznej, np. w 1949 r. – Stulecie śmierci Chopina 1849-1949; w 1955 – Stulecie śmierci Adama Mickiewicza 1855-1955; w 1957 – Twórczości Jana Matejki; w 1961 – Pamięci Ignacego Jana Paderewskiego; w 1966 – Millenium 966-1966; w 1973 – Mikołajowi Kopernikowi 1473-1973; w 1977 – Prasie polskiej w Ameryce; w 1983 – 300 Rocznicy zwycięstwa Jana Sobieskiego pod Wiedniem 1683-1983; w 1986 – 60 Rocznicy założenia Fundacji Kościuszkowskiej.

Bibliografia: Stephen Mizwa, *The Story of The Kosciuszko Foundation: How It Came About*, New York, The Kosciuszko Foundation 1972; Eugene Kusielewicz, *The Kosciuszko Foundation A Half Century Of Progress*, w: *Poles in America Bicentennial Essays*, Frank Mocha editor, Stevens Point WI 1978, s. 671-686; Stefan Mierzwa, *Dziesięciolecie Fundacji Kościuszkowskiej 1926-1936. Czyn Polonii Amerykańskiej. Fundacja Kościuszkowska*, New York 1936, ss. 48; *The Kosciuszko Foundation. The ... Annual Reports Of The Executive Director*, za lata 1926-1934; *The Kosciuszko Foundation Reports 1952-1957*, ss. 23; *The Fifth Annual Exhibition of Paintings By American Artists Of Polish Descent Jointly With Selected Polish Paintings from 1793 to 1939 At The Kosciuszko Foundation, October 29 thru November 11.1951*, ss. 14.

Archiwum Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce

Polski Instytut Naukowy w Ameryce został powołany w 1942 r. w Nowym Jorku przez grono polskich uczonych, którzy w wyniku okupacji hitlerowskiej znaleźli się w Stanach Zjednoczonych. Twórcami Instytutu byli prof. Oskar Halecki i ks. prof. Józef Swastek z Orchard Lake. Instytut reprezentował zawsze wysoki poziom naukowy, wyrażający się w publikacji czasopisma i organizowaniu ogólno amerykańskich sympozjów na tematy polskie. Zgromadził zasobną bibliotekę i zbiory archiwalne.

Archiwum posiada materiały dokumentacyjne dotyczące Polski, polsko-amerykańskiej historii, ekonomii, literatury, polityki, dyplomacji, polskich partii politycznych i ich kontaktów międzynarodowych, organizacji polonijnych, kolekcji personalnych. Ogromne zbiory dotyczą dziejów II wojny światowej i zagadnień politycznych w okresie powojennym.

W 1987 r. opublikowany został inwentarz archiwalny *Guide To The Archives Of The Polish Institute Of Arts And Sciences Of America*, przez George Simor, archiwistę, ze wstępem prof. Feliksa Grossa. Archiwum ma następujący schemat:

A. Polski Instytut Naukowy w Ameryce (P.I.A.S.A.), dokumentacja za lata 1942-1975.

B. Kolekcja Karola Burke, dokumentacja fotograficzna za lata 1939-1945, 1960-1965, bardzo ważna dokumentacja dotycząca II wojny światowej, korespondencja z wybitnymi politykami.

D. Demokratyczna opozycja wobec komunistów w Polsce, dokumentacja za lata 1976-1983. Oryginalne dokumenty, apele, listy, deklaracje opozycji, m.in. Komitet Samoobrony Społecznej, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Solidarność, Prasa podziemna.

G. Kolekcja personalna prof. Feliksa Grossa 1928-1977, m.in. dokumentacja PPS, publikacje PSL, zagadnienia nauk politycznych Europy i Ameryki, książki, artykuły, rękopisy, personalne notatki Grossa.

L. Kolekcja personalna Jana Lechonia (Leszek Józef Serafinowicz) z lat 1899-1956. Obszerna korespondencja z pisarzami, organizacjami, wycinki prasowe, dokumentacja „Tygodnika Polskiego” z Nowego Jorku, rękopisy własnych prac, fotografie.

LL. Lednicki Aleksander 1866-1934, dokumentacja z lat 1900-1932, rękopisy artykułów, materiały do dziejów rosyjskiej Dumy, Partii Demokratycznej SPD, Polskiego Narodowego Komitetu 1917-1918, obszerna korespondencja, dokumentacja fotograficzna.

LLL. Lednicki Waclaw 1940-1967, profesor slawistyki na różnych uniwersytetach, w Brukseli, Nowym Jorku, Berkeley, rękopisy prac, korespondencja z profesorami, pisarzami.

M. Mantel Feliks 1964-1982, lider PPS, ambasador w Wiedniu, współpracownik PPS w Londynie, PSL, dużo drukował w prasie socjalistycznej na Zachodzie, ogromna korespondencja.

P. Popiel Karol 1940-1982, publicysta, szef Stronnictwa Pracy, liczne publikacje z zakresu zagadnień społecznych, zbiór materiałów do dziejów Stronnictwa Pracy, dokumenty Rady Jedności Narodowej 1944-1945, liczna korespondencja, materiały do Chrześcijańsko Społecznego Ruchu Młodych 1950-1952.

PP. Rodzina Potockich, zbiory z lat 1505-1985, Czartoryskich, Lubomirskich, Opalińskich, Ossolińskich, korespondencja.

PPP. Ptakowski Jerzy, zbiór z lat 1918-1978, dokumenty Polskiego Rządu na Obczyźnie z lat 1939-1945, relacje polsko-sowieckie 1918-1945, polscy więźniowie w łagrach rosyjskich, zbrodnia katyńska, wycinki prasowe, fotografie z Powstania Warszawskiego, dokumentacja Narodowej Demokracji, czasopisma i biuletyny.

PE. Dokumentacja Polskiej Ambasady w Stanach, materiały z lat 1939-1945, fotokopie dokumentów ambasadora Jana Ciechanowskiego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rządu Londyńskiego z lat 1939-1945.

R. Polskie Poselstwo w Rio de Janeiro, dokumenty z lat 1918-1945, raporty, korespondencja, biuletyny, radiowe pogadanki, wizy, aplikacje, dyplomatyczne instrukcje z Warszawy, Paryża, Angers, Londynu 1939-1945, problemy emigracji do Południowej Ameryki, rekordy Rządu z lat 1918-1945.

S. Sułkowski Tadeusz, zbiór z lat 1947-1960, poeta, korespondencja, czasopisma.

U. Urbański Edmund, zbiór z lat 1936-1949, profesor zagadnień hiszpańsko-amerykańskich, dokumentacja Ameryki Łacińskiej, wycinki prasowe Santa Rosa w Meksyku, wycinki prasowe z różnych krajów, a dotyczące spraw polskich, dokumentacja Konsulatu Polskiego w Sao Paulo z lat 1936-1941, dokumentacja II wojny światowej.

ZZ. Zaremba Zygmunt, zbiór z lat 1940-1967, dokumentacja PPS, Powstania Warszawskiego, korespondencja z liderami ruchu PPS, artykuły, publikacje.

Bibliografia: *Guide To The Archives Of The Polish Institute Of Arts And Sciences Of America*, by George Simor, preface by Feliks Gross, New York 1987, ss. 377; Frank Mocha, *The Polish Institute Of Arts And Sciences In America Its Contributions To The Study of Polonia: The Origins Of The Polish American Historical Association (PAHA)*, w: *Poles in America*, Stevens Point WI 1978, s. 709-724; Stanisław Strzetelski, *The Polish Institute of Arts and Sciences in America Origin and Development*, New York 1960, ss. 54; *First Congress of Scholars & Scientists Convened by The Polish Institute of Arts and Sciences Of America*, Inc. New York 1966, ss. 103; Damian Wandycz, *Register of Polish American Scholars, Scientists, Writers & Artists*, New York 1969, ss. 80; *Directory Of Members 1992 The Polish Institute of Arts & Sciences of America*, Inc. New York 1993, ss. 157; „PIASA Newsletter”; „Polish Review”.

Archiwum Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce

W lipcu 1943 r. powstał w Nowym Jorku „Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, poświęcony badaniom najnowszej historii Polski”. Instytut gromadził archiwalną dokumentację dotyczącą przede wszystkim Józefa Piłsudskiego, publikował książki i wydawnictwa. Na jego czele stali wybitni działacze.

Na pierwszym miejscu archiwum zgromadziło materiały odnoszące się do Naczelnego Wodza, Marszałka Józefa Piłsudskiego, a więc listy, notatki, relacje, zbiory ikonograficzne. Cennym jest zbiór listów z podróży do Tokio w 1904 r., 46 listów Stanisława Wojciechowskiego, późniejszego prezydenta.

Instytut posiada tzw. „archiwum Belwederskie”, akta adiutantury Generalnej Naczelnego Dowództwa, a więc oryginalne papiery kancelarii wojskowej za okres 1918-1922. Bardzo ciekawe są akta gen. Tadeusza Rozwadowskiego z 1920 r. Mamy tu również oryginalne dokumenty operacyjne z czasów wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920 r.

Osobną grupę stanowią dokumenty I Brygady Legionów Polskich. Dużym zespołem są papiery marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego z lat 1936-1939. Dokumenty powstań górnośląskich, głównie trzeciego powstania w 1921 r. są w 876 teczkach. Dużo materiałów dotyczy polskich obozów jenieckich w Murnau i Ingolstadt. Po wojnie przekazano materiały z działalności Polaków w Niemczech, w trzech strefach okupacyjnych.

W Instytucie znajdują się archiwalia Komitetu Obrony Narodowej z lat 1913-1920. Instytut posiada całość archiwum Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia. Znalazły się tutaj oryginalne dokumenty gen. Kazimierza Sosnkowskiego z lat 1939-1941, dotyczące Związku Walki Zbrojnej i Powstania Warszawskiego.

Z innych zbiorów warto wspomnieć archiwum Waleriana Platonowa, archiwum ambasadora Michała Sokolnickiego, archiwum Michała Mościckiego

z lat 1918-1919. Archiwa dyplomatów polskich, papiery Łukasiewicza, to tylko zasygnalizowanie, jak wielkie zbiory znajdują się w Instytucie. Najcenniejszą kolekcją dotyczącą najnowszej historii Polski są zbiory Instytutu Józefa Piłsudskiego.

O pracach archiwalnych, nowych nabytkach, na bieżąco informowały drukowane każdego roku *Sprawozdania z działalności Instytutu*, a obecnie wydawany *Biuletyn*. Opracowany został w 1980 r. przez Tadeusza Świętochowskiego *Guide To The Collections*, podający alfabetycznie nazwy zespołów archiwalnych z krótką charakterystyką. Natomiast w 1987 r. Jerzy Prus opracował *Archiwum Rzeczowe Instytutu*. Korzystając z tego opracowania podaje niektóre zespoły.

1. Zbiory Ambasad Polskich w Ankarze, Berlinie, Londynie, Paryżu, Waszyngtonie, przy Watykanie.
2. Archiwum Belwederskie, Archiwum Platonowa, Archiwum Wojskowe.
3. Armia Krajowa, Armia Polska we Francji 1917-1919, Armia Polska na Wschodzie.
4. Biblioteka Polska w Londynie, w Paryżu.
5. Brazylia-Polacy.
6. Centralny Związek Polaków na Wschodzie.
7. Curzona Linia.
8. Daleki Wschód.
9. Displaced Persons.
10. Druga Wojna Światowa, Drugi Front 1941-1944, Drugi Korpus.
11. Duszpasterstwo Katolickie, Duszpasterstwo w Kanadzie.
12. Emigracja Polska, Emigracja Rosyjska, Emigracja Solidarnościowa.
13. Federacjonizm – Ruch Federacyjny w Europie Centralnej.
14. Francuska Partia Komunistyczna, Francusko-Polskie Stosunki.
15. Free European Press Service.
16. Fundusz Obrony Narodowej 1939-1940.
17. Instytut Bliskiego i Środkowego Wschodu „Reduta”, Instytut Generała Sikorskiego w Londynie, Instytut Literacki w Paryżu, Instytut Polsko-Żydowski.
18. International Refugee Organization.
19. Iran-Polacy.
20. Jafta.
21. Kanada-Polacy.
22. Katyń.
23. Kolonializm Sowiecki.
24. Koło Oficerów Dyplomowanych na Obczyźnie, Koło Opieki nad Żołnierzem.
25. Komitet Narodowy Amerykanów Pochodzenia Polskiego.
26. Komitet Narodowy Polski 1917-1919.

27. Komitet Obrony Narodowej w Ameryce.
28. Kompanie Wartownicze w Niemczech.
29. Komunizm.
30. Konfederacja Polski Niepodległej.
31. Konferencja w Casablance 1943 r.
32. Konferencja w Meksyku, w Moskwie, w Paryżu, w Poczdamie, w Rydze 1920-1921, w San Francisco, w Teheranie.
33. Kongres Polonii Amerykańskiej.
34. Kongres Solidarności Narodu.
35. Konsulat R.P. w Chicago, w Detroit, w Pittsburghu, w Nowym Jorku.
36. Kościół Katolicki.
37. Liga Kościuszkowska w Ameryce, Liga Morska i Kolonialna w Ameryce, Liga Narodowa, Liga Narodów, Liga Niepodległości Polski.
38. Ministerstwa R.P.
39. Misja Wojskowa Polska w Waszyngtonie.
40. Naczelny Komitet Narodowy 1914-1917.
41. Najwyższa Izba Kontroli Państwa.
42. Narodowe Siły Zbrojne. „Niepodległość i Demokracja”.
43. Obozy Koncentracyjne Niemieckie, Obozy Koncentracyjne Sowieckie.
44. Pakt Ribbentrop – Mołotow 1939.
45. Pierwsza Dywizja Grenadierów, Pierwszy Polski Korpus, I Pułk Ułanów Beliny.
46. Józef Piłsudski.
47. Podziemie.
48. Polonia Amerykańska, Polonia Wolnego Świata.
49. Polska.
50. Polska Partia Monarchistyczna, Polska Partia Robotnicza, Polska Partia Socjalistyczna.
51. Polska Spółka Wydawnicza.
52. Polski Korpus Przyniesienia i Rozmieszczenia.
53. Pomniki.
54. Poselstwo Polskie w Budapeszcie, w Hawanie, w Kopenhadze, w Madrycie, w Meksyku, w Rio de Janeiro.
55. Powstanie Warszawskie.
56. Prasa Niezależna w PRL, Prasa Podziemna, Prasa Polska, Prasa Polonii Amerykańskiej.
57. Proces Szesnastu – Moskwa 1945.
58. Rada Ministrów 1918-1930.
59. Radio Free Europe.
60. Rosja, Rosjanie w Polsce, Rosyjska Emigracja w USA.
61. Rząd Rzeczypospolitej na Obczyźnie. Rząd R.P. 1918-1939. Rząd Warszawski.

62. Stowarzyszenia.
63. Śląsk Cieszyński.
64. Uchodźcy polscy w różnych krajach.
65. Wojna Polsko-Bolszewicka 1918-1921.
66. Związki różnych organizacji.
67. Związek Piłsudczyków.
68. Żydzi.

Bibliografia: *Archiwa Instytutu J. Piłsudskiego w Nowym Jorku. Archiwum Rzeczowe*, opracował Jerzy Prus, grudzień 1987, maszynopis w posiadaniu Archiwum Polonii w Orchard Lake; A. Mars, *Americana in the Archives of the Józef Piłsudski Institute in New York*, „The Polish Review”, 22 (1977) nr 4, s. 65-75; Tadeusz Świętochowski, *Guide To The Collections Of The Piłsudski Institute Of America*, New York 1980, ss. 35; Michael Budny, *Józef Piłsudski Institute Of America For Research In The Modern History Of Poland*, w: *Poles in America*, Stevens Point WI 1978, s. 687-708; *Zarys historyczny 1943-1973. Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce*, New York 1973, ss. 26; *Sprawozdania z działalności Instytutu* drukowano od 1944 do 1949 r., a następnie zmieniono tytuł na *Biuletyn*, ukazujący się każdego roku; ostatnio wydany *Biuletyn*, 50 (listopad 1994), informuje o archiwum na s. 10-12.

Archiwum Polskiego Narodowego Katolickiego Kościoła

Pod koniec XIX w. na tle konfliktów środowisk polonijnych z hierarchią Kościoła Rzymsko-Katolickiego powstaje w Scranton Polsko Narodowy Kościół Katolicki, na czele którego stanął ks. Franciszek Hodur. W 1907 r. przyjął sakrę biskupią w Utrechckiej Unii Kościołów Starokatolickich. W okresie międzywojennym Kościół uformował swój status prawny, jak i sprecyzował sprawę wiary i moralności.

Liczba członków w latach międzywojennych wzrastała dziesięciokrotnie, z 20 tys. w 1916 r. do 190 tys. w 1938 r., a parafii z 45 do 146. W okresie powojennym Kościół miał tendencje rozwojowe. Jak pisze znany historyk A. Brożek, *Polski Narodowy Kościół Katolicki przez reformy organizacyjne i doktrynalne chciał służyć Polsce; jego celem naczelnym było uratowanie imigracyjnej społeczności dla przyszłej Polski*.

Od samego początku Polski Kościół Narodowy troszczył się o zachowanie swej dokumentacji. W sierpniu 1990 r. otwarte zostało Centralne Archiwum i Biblioteka Kościoła w Scranton, w specjalnie wybudowanym gmachu. Archiwistą został ks. dr Kazimierz Grotnik. Rozpoczęły się prace porządkowania i katalogowania zbiorów. Obok dokumentacji dotyczącej przede wszystkim historii i działalności Kościoła Narodowego gromadzone są materiały do dziejów Polonii. Informacja o zasobie opracowana została przez ks. K. Grotnika.

Zbiory Archiwum Diecezji Centralnej Polskiego Narodowego Katolickiego Kościoła

I. Materiały dotyczące PNKK

1. Zbiór dokumentów synodalnych od 1904 r.
2. Rękopisy biskupa Fr. Hodura (kazania, broszury, książki)
3. Korespondencja biskupa Hodura
4. Materiały dotyczące parafii PNKK w USA
5. Broszury bpa Hodura, Zawistowskiego i innych
6. Akta osobowe księży PNKK (nie kompletne)
7. Albumy okolicznościowe (rocznice, poświęcenia)
8. Materiały dotyczące misji PNKK w Polsce (Korespondencje itp. biskupów Bończaka, Farena, Padewskiego i innych)
9. Kazania, przemowy: bpa Misiaszka, Grochowskiego, ks. Abramskiego, Tarki i innych (rekopisy)
10. Materiały dotyczące Kościoła Starokatolickiego
11. Księgi liturgiczne (tłumaczenia, rękopisy, maszynopisy od 1901 r.)
12. Dokumenty dotyczące Włoskiego, Litewskiego, Słowackiego Narodowego Kościoła
13. Materiały dotyczące rozmów (dialog) z Kościołem Episkopalnym, Anglikańskim, Prawosławnym i Rzymsko-Katolickim
14. Zdjęcia
15. Protokół zebrań Rady Kościoła (nie kompl.)

II. Materiały dotyczące Diecezji Centralnej

1. Dokumenty synodalne (protokóły, przemówienia itp.)
2. Parafie diecezji (czartery, sprawozdania finansowe, wiadomości parafialne, komitety itp.)
3. Akta osobowe duchowieństwa
4. Dokumenty metrykalne do 1973 r.
5. Akta biskupów diecezjalnych (korespondencje, zarządzenia itp.)
6. Protokóły zebrań Rady Diecezjalnej
7. Protokóły zebrań organizacji kościelnych i patriotycznych
8. Broszury okolicznościowe
9. Protokóły zebrań Koła Kapłanów
10. Zdjęcia

III. Mikrofilmy

1. Straż, od 1897 –
2. Rola Boża, od 1923 –
3. Przebudzenie – całość
4. Ameryka-Echo – całość
5. Pobudka (Pismo Związku Młodzieży Polskiej), lata 1911, 1912, 1913
6. Księgi metrykalne wszystkich parafii diecezji Centralnej do 1973 r.

7. Broszury i książki biskupa Hodura
8. Sejmy Polsko Narodowej Spójni, od 1909 -
9. Republika-Górniki, od 1919 -
10. Dokumenty Watykańskie dotyczące śp. bp. Kozłowskiego (Chicago), Kamińskiego (Buffalo)

IV. Czasopisma

1. Straż, od 1897 -
2. Rola Boża, od 1923 -
3. Przebudzenie, całość
4. Posłannictwo (wyd. w Polsce), nie kompl.
5. Polska Odrodzona (wyd. w Polsce), całość
6. Pobudka 1911, 1912, 1913
7. Revue de Berne. Internationale Kirchliche Zeitschrift, całość od 1893 r. (wyd. Kościół Starokatolicki)
8. Rodzina (wyd. w Polsce), nie kompl.
9. Polish American Studies, całość
10. PNCC Studies, całość
11. Polish Review, nie kompl.
12. Kultura, nie kompl.
13. Luźne numery wydawnictw niezależnych parafii, polskich baptystów, polonijnych i gazet polskich itd.

V. Biblioteka

1. Zbiory Komisji Biografii Biskupa Hodura
2. Zbiory biskupa Antoniego Rysza
3. Zbiory ks. Sen. Edwarda Abramskiego
4. Zbiory ks. Sen. Kazimierza Grotnika
5. Zbiory Władysława Lasińskiego
6. Zbiory ks. Sen. Gnasa
7. Zbiory ks. Józefa Oftona
8. Zbiory ks. Sen. Walichewicza (nie całe)
9. Zbiory biskupa Leona Grochowskiego (nie całe)
10. Zbiory ks. Jana Tengowskiego
11. Zbiory parafii litewskiej ze Scranton (litewskie książki)

VI. Taśmy magnetofonowe i video

1. Synody generalne i diecezjalne
2. Godzina Radiowa bpa Grochowskiego (Chicago)
3. Zebrania Rady Diecezjalnej, Koła Kapłanów
4. Uroczystości i obchody kościelne

Bibliografia: Kazimierz Grotnik ks., *Zbiory Archiwum Diecezji Centralnej Polskiego Narodowego Katolickiego Kościoła*, Scranton 1995, ss. 3, maszynopis; Tenże, *Central Diocese Archives and Library Polish National Catholic Church, Accession Numbers*, Scranton 1995, ss. 22, wydruk komputerowy; *The*

Archives and Library of the Central Diocese Polish National Catholic Church, Scranton 1995, folder; Paul Fox, *The Polish National Catholic Church*, Scranton PA, ss. 144; Theodore Andrews, *The Polish National Catholic Church in America and Poland*, London 1953, ss. 117; Hieronim Kubiak, *Polski Narodowy Kościół Katolicki w Stanach Zjednoczonych Ameryki w latach 1897-1965*, Wrocław 1970, ss. 211; Stephen Włodarski rev., *The Origin and Growth Of The Polish National Catholic Church*, Scranton PA 1974, ss. 239.

III. ARCHIWA ORGANIZACJI POLONIJNYCH

Archiwum Kongresu Polonii Amerykańskiej

W 1944 r. w Buffalo założony został Kongres Polonii Amerykańskiej, którego zadaniem było zjednoczyć wszystkich Polaków na ziemi amerykańskiej w walce o niepodległość Polski. Przez cały czas istnienia był bezwzględny przeciwnikiem komunizmu i zawsze uwrażliwiał opinię polityczną świata, że Polska jest w niewoli sowieckiej, wzmacniał duchowo emigrację i wiązał silnie głębokim uczuciem patriotyzmu. W momentach odprężenia politycznego w Polsce, zawsze spieszył pomocą charytatywną dla Polaków.

Nie sposób w kilku zdaniach scharakteryzować 50-letnią działalność Kongresu. Zasygnalizuję skrótowo jego działalność. Kongres prowadził działalność społeczną, polityczną, zajmował się wysiedleńcami, polskimi żołnierzami, DP-sami, występował w obronie zachodnich granic Polski, zajmował się Katyniem, czynił starania o unieważnienie umów w Jałcie, protestował w sprawie tragicznych zająć w Poznaniu, czynił starania, aby Polska otrzymała pożyczki i kredyty od Stanów, święcił uroczystości patriotyczne 3-Maja, Powstania Warszawskiego, tysiąclecia chrześcijaństwa w Polsce, troszczył się o wprowadzanie języka polskiego w Kościele, występował w obronie polskości parafii polonijnych, w obronie prześladowanych w Polsce za przekonania polityczne, w czasie stanu wojennego przesyłał do Polski żywność i odzież, obecnie prowadzi akcję przyspieszenia przyjęcia Polski do NATO.

Ta wszechstronna i różnorodna działalność ma swoje odbicie w zbiorach archiwalnych. Archiwa Kongresu przekazane zostały głównie do Centrum Badań Migracyjnych w Minnesocie, a fragmenty do Archiwum Polonii w Orchard Lake. Na miejscu pozostał zasadniczy zbiór.

Archiwum Kongresu można podzielić na następujące działy:

1. Protokoły Krajowych Konwencji Kongresu Polonii Amerykańskiej za lata 1944-1945, są to bardzo obszerne sprawozdania z całości działalności.
2. Protokoły Zjazdów Rady Naczelnej Kongresu Polonii Amerykańskiej, a ostatnio Rady Dyrektorów, tzw. Minutes Of The National Council Of Directors Meeting, za lata 1944-1945.

3. Sprawozdania Prezesa Kongresu Polonii Amerykańskiej na Konwencje. Report Of The President Of The Polish American Congress, od początku do 1995 r.
4. Polish American Congress National Executive Director's Report – za poszczególne lata.
5. Polish American Congress Report On Review Of Financial Statements for the Year..., za poszczególne lata.
6. Polish American Congress Charitable Foundation – sprawozdania Komisji Charytatywnej za poszczególne lata.
7. Sprawozdania Komisji Oświatowej Kongresu Polonii Amerykańskiej za poszczególne lata.
8. Polish American Heritage Month Report za poszczególne lata.
9. Związek Harcerstwa Polskiego – Sprawozdania.
10. Sprawozdania z działalności Kongresu z poszczególnych Stanów.
11. Ustawy i Reguły Kongresu Polonii Amerykańskiej. By-Laws of the Polish American Congress.
12. Korespondencja, bardzo obszerna, z prezydentem Stanów, senatorami, kongresmenami, działaczami, urzędnikami państwowymi.
13. Rezolucje, memoranda, apele, protesty, odezwy.
14. Sprawozdania Biura Kongresu Polonii w Waszyngtonie za poszczególne lata.
15. Pamiętniki jubileuszowe z okazji 25-lecia, 40-lecia, 50-lecia. Pamiętniki jubileuszowe poszczególnych Wydziałów stanowych.
16. Biuletyny, Newsletter, komunikaty z poszczególnych Stanów.
17. Różne okolicznościowe druki referatów, ulotki.

Bibliografia: *Polish American Congress, Inc. 1944-1948 Selected Documents*, Chicago 1948, ss. 165; *Story of the Polish American Congress in Press Clippings 1944-1948*, ss. 120; vol. 2: 1948-1952, ss. 100; vol. 3: 1952-1954, ss. 200; *Ostrzeżenie Polonii wobec komunistycznego Konsulatu*, s. 6; Andrzej Krzesiński, *Ku Wyżynom. Z dyskusji na temat Kongresu Polonii Amerykańskiej*, New York, b.r., s. 21; Romuald Bilek, *Jak powstał Kongres Polonii Amerykańskiej*, Chicago IL 1984, ss. 83; *Poland and The Poles in America. Selected Basic Bibliography*, P.A.C. Chicago IL 1971, ss. 12; *A Memorandum To The Senate of the United States On The Crimea Decisions Concerning Poland From The Polish American Congress March 1945*, ss. 8; *What Next? Teheran-Yalta, Potsdam-Helsinki*, P.A.C. January 1984, ss. 10.

Archiwum

Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce

Organizacja powstała w 1921 r. w Cleveland OH., a członkami byli zdemobilizowani żołnierze Armii Hallera. Objęła kombatantów mieszkających

w Ameryce, Kanadzie, na Kubie i w Polsce. Korzystała z funduszy I. J. Paderewskiego, zbiorów, ze sprzedaży „Bławatka”, dotacji organizacji polonijnych. Stowarzyszenie opiekowało się inwalidami wojennymi. W 1925 r. powołano Korpus Pomocniczy Pań, które pomagały weteranom.

Po II wojnie światowej masowo napłynęli do organizacji byli żołnierze armii polskiej na Zachodzie. Organizacja rozwinęła się w potężne stowarzyszenie. Podzielona została na okręgi, którym podlegały miejscowe placówki. Odbywały się liczne zjazdy narodowe okręgów, urządzano akademie patriotyczne, świętowano zwycięstwa polskiego żołnierza.

W latach osiemdziesiątych Zarząd SWAP-u podjął decyzję zorganizowania, czyli uporządkowania i opracowania archiwum. Prace zlecono Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu, ks. prof. Zygmuntowi Zielińskiemu. Nie znamy jeszcze rezultatu prac. Jedyne pierwszymi zapowiedziami, odpowiednich działów, jest artykuł ks. Zielińskiego, zamieszczony na łamach „Weterana” pt. *Archiwum SWAP-Teraźniejszość i prognozy*, z którego możemy wywnioskować tymczasowy podział dokumentacji.

1. Akta sekretariatu generalnego – akta dotyczące organizacji SWAP-u i administracji centralnej. Sprawy finansowe.
2. Akta pomocy dla inwalidów.
3. Fundusz Inwalidów im. I. J. Paderewskiego.
4. Akcja osadnicza. Fundusz Osadniczy.
5. Odznaczenia wojenne. Akta Kapituły Odznaki Mieczy Hallerowskich.
6. Akta czasopisma „Weteran” – bardzo dużo materiałów.
7. Akta wycieczek weteranów do Polski.
8. Wycinki prasowe dotyczące całej Polonii amerykańskiej.
9. Działalność Biura Informacyjnego SWAP-u od 1922 r.
10. Materiały dotyczące relacji SWAP-u z I. Paderewskim.
11. Dokumentacja relacji SWAP-u z Ministerstwem Spraw Wojskowych.
12. Materiały dotyczące kontaktów SWAP-u z gen. J. Hallerem.
13. Akta ambasad i konsulatów.
14. Obszerne materiały biograficzne dotyczące członków.
15. Pamiętniki Walnych Zjazdów – komplet od 1-24 (1991).
16. Pamiętniki Zjazdów Poszczególnych Okręgów, komplet.
17. Pamiętniki poszczególnych placówek z Ameryki i Kanady.
18. Różne druki wydane z okazji bankietów, jubileusze osób.
19. Dokumentacja fotograficzna.

Bibliografia: Zygmunt Zieliński ks., *Archiwum SWAP-Teraźniejszość i prognozy*, „Weteran”, 68 (1987) nr 786, marzec 1987, s. 20-22; *Sprawozdanie z Kampanii prowadzonej przez Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce za zebraniem funduszu na osadnictwo na Kresach wschodnich i na zabezpieczenie bytu inwalidom*, Cleveland OH 1922, ss. 96; *Tour Of General Josef Haller in the United States as Guest of The American Legion*

and Polish American Veterans' Association Of America 1923, ss. 20, mapa; *Pamiętnik 45-lecia Czynu Zbrojnego 1918-1963 Weteranów Armii Polskiej*, New Britain CT 1963, ss. 66; *Sprawozdanie Zarządu Głównego S.W.A.P. i K.P.P. za okres od 1 kwietnia 1988 do 31 marca 1991 na XXIV Walny Zjazd SWAP*, Detroit MI, s. 27.

Archiwum

Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce

Zjednoczenie założone zostało w 1874 r., jako jedna z najstarszych organizacji polonijnych, która od samego początku miała charakter katolicki. Działalność jej przejawiała się w zachowaniu religii katolickiej i polskości wśród emigracji. Zawsze była wyczulona na sprawy narodowe.

Zjednoczenie prowadziło akcję na rzecz mianowania polskich biskupów w Stanach, angażowało się na kongresach polonijnych, zawsze popierało Seminarium Polskie w Orchard Lake, rozwinęło szeroką akcję opieki nad sierocińcami, prowadziło działalność charytatywno-filantropijną. Od 1905 r. popierało działalność oświatową w postaci stypendiów, pomocy dla szkół parafialnych, miało udział w pracach Komitetu Obrony Narodowej. W strukturze organizacyjnej powołano Wydział Małoletnich (1918), Wydział Kobiet (1925), Komitet Młodzieży i Sportu (1929) i Wydział Harcerstwa. Zjednoczenie założyło bibliotekę (1908), Archiwum i Muzeum (1937). Włączyło się na rzecz pomocy Polsce, w ramach kongresu Polonii Amerykańskiej i Rady Polonii. Prowadzi od samego początku działalność ubezpieczeniową.

Aktywność Zjednoczenia na polu polonijnym wytworzyła ogromny zasób archiwalny związany z poszczególnymi wydziałami. Schemat archiwum wygląda następująco:

1. Protokoły urzędowe z poszczególnych sejmów zawierają, m.in.: Listy delegatów. Raporty Prezydenta Zjednoczenia. Sprawozdania Wiceprezydenta. Sprawozdania Wiceprezeski dla Spraw Kobięcych. Sprawozdania Sekretarza Generalnego. Sprawozdanie Ks. Kapelana. Sprawozdanie Redaktora. Sprawozdanie Syndyka. Sprawozdanie Lekarza Naczelnego. Sprawozdania Dyrektorów. Sprawozdania Wydziału Pomocy Naukowej. Wydziału Wsparcia w Kalectwie. Sprawozdania Ksiąg i Raportów. Sprawozdania Finansowe. Liczba Towarzystw i Członków w każdym stanie. Sprawozdania Bibliotekarza. Sprawozdania Kustosza Muzeum. Zbiór tych sprawozdań dotyczy 56 Sejmów odbytych przez Zjednoczenie do 1994 r. W ostatnich latach sprawozdania są pisane w języku angielskim i noszą tytuł: *Minutes Of The...National Convention Of The Polish Roman Catholic Union Of America*.

2. Korespondencja, obszerny dział dotyczy różnych spraw, nie tylko związanych z funkcjonowaniem poszczególnych wydziałów Zjednoczenia. Aplikacje członków.

3. Prawa i ustawy Zjednoczenia. Konstytucja i ustawy Zjednoczenia. The Constitution and By-Laws of the Polish Roman Catholic Union of America. Konstytucje Zjednoczenia w poszczególnych Stanach. Konstytucje poszczególnych grup. Proponowane zmiany w artykułach inkorporacyjnych konstytucji i ustawach. Projekty nowej Konstytucji-kompletny zbiór projektów.

4. Specjalna dokumentacja Wydziału Kobiet Zjednoczenia 1899-1995.

5. Duża liczba druków wydanych z okazji jubileuszy lokalnych grup Zjednoczenia, zabaw, obiadów na cześć wybitnych Zjednoczeńców.

6. Dokumentacja redakcji „Narodu Polskiego”, artykuły, wycinki prasowe fotografie, księgozbiór podręczny.

7. Materiały historyczne z okazji jubileuszy 50-lecia (1923), 65-lecia (1938), 75-lecia (1948), 100-lecia (1973).

Bibliografia: *Złota Księga Pamiątkowa 1873-1923 z okazji 50-lecia Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce*, Chicago 1923, ss. 152, ilustr.; *65-lat Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce 1873-1938*, Chicago 1938, ss. 158, ilustr.; Artur Waldo, *Księga Diamentowa Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce 1873-1948*, Chicago 1948, ss. 168, ilustr.; Mieczysław H a i m a n, *Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie w Ameryce 1873-1948*, Chicago IL 1948, ss. 597.

Archiwum Związku Narodowego Polskiego

Związek założony został w 1880 r., jako pewna przeciwwaga wobec Zjednoczenia. W swoje szeregi przyjmował wszystkich Polaków, nie biorąc pod uwagę poglądów politycznych i religijnych. Na swojej drodze miał różne konflikty z innymi organizacjami. Na czoło swojej działalności wysuwał sprawę narodową i prace dla Polski. Przekazywał pomoc materialną na Skarb Narodowy w Rapperswil, powołał Bibliotekę i Muzeum, w 1912 r. przeniesione do Cambridge Springs PA, gdzie zbiory w 1931 r. spłonęły. Założył Kolegium Związkowe. Od samego początku prowadził działalność ubezpieczeniową.

W okresie II wojny światowej i po wojnie współpracował z Kongresem Polonii Amerykańskiej i Radą Polonii. Włączył się w akcję charytatywną dla Polski. Udzielał stypendiów, pomagał szkołom polskim, finansował Seminarium Polskie w Orchard Lake, organizował manifestacje i parady narodowe.

Zasadniczy zbiór do dziejów Związku znajduje się w siedzibie głównej w Chicago. Jednak większość zbiorów została przekazana do Minnesoty, a zbiory Kolegium Związkowego do biblioteki Uniwersytetu Stanowego w Pittsburghu.

1. Urzędowe Protokóły na Sejmy, komplet od I Sejmu 1880 do 41 w 1991 r. Protokóły zawierają, m.in.: Listę posłów i posłanek. Report Budget and Finance. Report of the New membership. Raport ze sprzedaży ubezpieczeń. Spra-

wozдание Cenzora. Sprawozdania z poszczególnych okręgów. Report of the Committee on Laws And By-Laws. Sprawozdanie Komitetu Młodzieży. Sprawozdanie Komitetu Wydawnictw Związkowych. Sprawozdanie Komitetu Wniosków. Sprawozdanie Komitetu Nowych Pomysłów i Idei. Sprawozdanie Komitetu Wydziału Kobiet. Sprawozdanie Komitetu Oświaty. Sprawozdanie Kolegium Związkowego.

2. Sprawozdania członków Rady Nadzorczej: Cenzora, Wicecenzora, Komisarzy i Komisarek Okręgów. Urzędników Zarządu Centralnego: Prezesa, Wiceprezesa, Wiceprezesa, Sekretarza Generalnego, Skarbnika, Dyrektorkę i Dyrektorów, Lekarza Naczelnego, Rzecznika, Kontrolera, Szefa Asekuracji, Wydziałów Z.N.P., Zarządcy Wydawnictw Związkowych, Redaktora Naczelnego, Komitetu Związkowego Domu Starców – komplet sprawozdań.

3. Konstytucje i ustawy Związku Narodowego Polskiego w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki – pełny zestaw.

4. Jubileuszowe albumy i broszury z okazji 25-lecia, 50-lecia, czy 75-lecia poszczególnych Grup ZNP, zawierające lokalną historię. Okolicznościowe druki z racji bankietów na cześć związkowców.

5. Dokumentacja Harcerstwa Związku Narodowego Polskiego.

6. Dokumentacja redakcji „Dziennika Związkowego” i „Zgody”, bardzo obszerne zbiory.

Bibliografia: Stefan B a r s z c z e w s k i, *Związek Narodowy Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej: Jego rozwój, działalność i stan obecny*, Chicago IL 1894, ss. 65; Stanisław O s a d a, *Historia Związku Narodowego Polskiego 1880-1905*, Chicago IL 1905; *Pamiętnik uroczystości złotego jubileuszu Związku Narodowego Polskiego 1880-1930*, Chicago IL 1930, ss. 74; Adam O l s z e w s k i, *Historia Związku Narodowego Polskiego*, Chicago IL 1957-1963, 5 tomów; Donald P i e n k o s, *PNA: Centennial History Of The Polish National Alliance Of The United States Of North America*, New York 1984, ss. 485.

Archiwum Związku Polek w Ameryce

Związek Polek został założony w 1899 r. w Chicago na tle mody powstawania organizacji kobiecych. Głównym celem było kultywowanie polskich tradycji w działaniu charytatywnym, patriotycznym, oświatowym, urządzaniem akademii patriotycznych, fundowaniem stypendiów dla młodzieży, popieraniem polskich szkół sobotnich. Zorganizowano również działalność ubezpieczeniową, a przede wszystkim utrzymywano kontakt z wielkimi Polkami: Marią Konopnicką, Elżą Orzeszkową, Marią Skłodowską-Curie.

Związek zawsze aktywnie włączał się w pomoc dla Polski w okresie II wojny światowej, pomagał wysiedleńcom, organizował pomoc dla sierot pol-

skich sprowadzanych z różnych krajów. Działał razem z głównymi organizacjami polonijnymi oraz z Kongresem i Radą Polonii.

Archiwum dobrze zorganizowane mieści się w Zarządzie Głównym w Chicago.

1. Sprawozdania Zarządu Głównego Związku Polek w Ameryce na poszczególne Sejmy – cały komplet od pierwszego Sejmu aż do ostatniego 31 w 1992 r. Sprawozdania m.in. zawierają: Raport Prezeski. Sprawozdanie Wiceprezeski. Sprawozdanie Sekretarki Generalnej. Wykazy członkostwa Związku. Sprawozdanie Kasjerki. Sprawozdanie Dyrektoriatu. Sprawozdanie Redaktorki „Głosu Polek”. Sprawozdanie Prezesek Obwodów. Sprawozdanie Komitetu Druków i Wydawnictw. Sprawozdanie Komitetu Młodzieży.

2. Sprawy organizacyjne, Współpraca z Radą Polonii, Kongresem, Ligą Katolicką i innymi organizacjami.

3. Pamiętniki 31 Sejmów, pełny zestaw.

4. Konstytucje i ustawy Związku Polek w Ameryce. The Constitution and By-Laws, komplet wydawnictw.

5. Pamiętniki Sejmików Stanowych. Pamiętniki jubileuszowe poszczególnych Grup. Druki i wydawnictwa. Drugi okolicznościowe – Debutante Ball.

Bibliografia: *Pamiętnik diamentowego jubileuszu 1898-1973 Związku Polek w Ameryce*, Chicago IL 1973, ss. 145; Jadwiga K a r ł o w i c z o w a, *Historia Związku Polek w Ameryce*, Chicago IL 1938, ss. 350; Maria L o r y ś, *Historia Związku Polek w Ameryce*, t. 2: 1939-1959, Chicago IL 1980, ss. 247; Helena Zielińska, *Historia Związku Polek w Ameryce*, t. 3: 1898-1979. *Sprawy organizacyjne*, Chicago IL 1981, ss. 246.

Archiwum Związku Sokołów Polskich w Ameryce

W 1887 r. w Chicago powstał Związek Sokołów Polskich, jako organizacja paramilitarna, o charakterze gimnastycznym i wychowawczym. W okresie I wojny światowej sokoli bardzo zasilili szeregi Armii Polskiej we Francji. W czasie II wojny światowej ochoczo wstępowali do armii amerykańskiej. W ostatnich latach prowadzą działalność ubezpieczeniową.

W centrali w Pittsburghu posiadają ogromne zbiory archiwalne, zawierające materiały nie tylko do dziejów organizacji, ale całej Polonii.

1. Official Minutes of the National Conventions of the Polish Falcons of America za lata 1948-1990. Raporty Prezydenta. Raporty Skarbnika. Raporty Wiceprezydenta. Raporty Sekretarza. Raporty z poszczególnych Okręgów. Raport Naczelnego Lekarza. Raporty Komisji. Rezolucje.

2. Ustawy Związku Sokołów Polskich w Ameryce, regulaminy, przepisy okręgów i gniazd. Statut Gniazd Sokolich. Statut Funduszu Zapomogowego. Statut Krzyża Sokolego dla członków Legii Honorowej oraz Regulaminy. Konstytucja Towarzystwa Bratniej Pomocy Sokół Polski.

3. Korespondencja z wybitnymi osobistościami. Współpraca z innymi organizacjami polonijnymi na polu pomocy Polsce. Łączność z Sokolstwem w Polsce.

4. Pamiętniki z Narodowych Zjazdów Sokołów Polskich w Ameryce. Pamiętniki jubileuszowe poszczególnych Gniazd Sokolich.

5. Podręczniki dla młodzieży Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Wydawnictwa.

6. Dokumentacja redakcyjna „Sokoła Polskiego”.

Bibliografia: *Pamiętnik 25 Letniej Rocznicy 1894-1919 Związku Sokołów Polskich w Ameryce*, Pittsburgh PA 1919, ss. 128; Stanisław O s a d a, *Sokolstwo Polskie. Jego dzieje ideologia i postannictwo. Naszkicowane w sześciu odczytach dla użytku Gniazd w Ameryce*, Pittsburgh PA 1929, ss. 70; Artur W a l d o, *Sokolstwo Przednia Straż Narodu*, Pittsburgh PA 1953-1984, 5 to-mów; Donald P i e n k o s, *One Hundred Years Young. A History Of The Polish Falcons Of America, 1887-1987*, New York 1987, ss. 348.

Archiwum Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce

W 1889 r. w Chicago powstał Związek Śpiewaków, którego zadaniem było koordynować całością chórów i towarzystw śpiewaczych w Ameryce. Na początku tego wieku nastąpił rozłam na dwie organizacje, w 1903 r. nastąpiło połączenie obydwu związków. W 1938 r. było 100 chórów na terenie Ameryki, a w 1995 r. około 45.

Konstytucje określają cele i zadania Związku; a więc celem jest krzewić i utrzymywać śpiew polski i amerykański, zapoznawać tak rodaków, jak i publiczność amerykańską z utworami polskich kompozytorów, podtrzymywać za pomocą pieśni polskiej uczucia szczerzej, staropolskiej, miłości Ojczyzny wśród społeczeństwa polskiego w Ameryce.

Zbiory archiwalne znajdują się w Nowym Jorku.

1. Protokoły Walnych Zjazdów Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce, które zawierają, m.in.: Raporty Prezydenta. Sprawozdanie Wiceprezydenta. Sprawozdanie Drugiego Wiceprezydenta. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego. Sprawozdanie Finansowe. Sprawozdanie Generalnego Dyrygenta Związku. Programy Koncertów. Wykaz Chórów Męskich. Wykaz Chórów Żeńskich. Sprawozdania Bibliotekarza. Sprawozdania z poszczególnych okręgów. Sprawozdania z działalności poszczególnych chórów. Rezolucje.

2. Pamiętniki z poszczególnych konwencji, od początku aż do 1995 r.

3. Konstytucje Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce. Constitution Polish Singers Alliance Of America, cały zestaw.

4. Programy koncertów i jubileuszy poszczególnych chórów, programy wieczorów muzycznych i śpiewaczych.

5. Dokumentacja redakcji „Singers' Bulletin”.

Bibliografia: Józef Trzciniński, *Historia Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce 1889-1929*, w: *Pamiętnik 23 Zjazdu Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce 1889-1929 w rocznicę 40-lecia istnienia Związku*, Cleveland OH 1929, s. 27-57; Józef Trzciniński, *Szkic historyczny Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce (1889-1939)*, w: *Pamiętnik złotego jubileuszu Związku Śpiewaków Polskich w Ameryce (1889-1939)*, Chicago IL 1940, s. 17-24.

IV. ARCHIWA ETNICZNE

Bentley Historical Library – The University of Michigan Ann Arbor, Michigan

Michigańska Kolekcja Historyczna została ufundowana przez Uniwersytet Michigan w 1935 r., jako gromadząca materiały do historii stanu Michigan. W 1974 r. podjęta została decyzja wydzielenia dokumentacji poszczególnych grup etnicznych Stanu Michigan. W wyniku tego projektu polska grupa etniczna otrzymała specjalny dział. Na polski zbiór składają się rękopisy, korespondencja, materiał drukowany, dysertacje, opracowania studentów, wycinki prasowe dotyczące historii polskiej grupy etnicznej w Michigan.

Archiwum posiada drukowany katalog obejmujący wszystkie grupy etniczne, katalog kartowy Polonii.

1. Polacy w Michigan. Kolekcje personalne.
 - a) Herbert F. Baker, materiały z lat 1904-1926. Polski Klub Polityczny.
 - b) Don Binkowski, materiały z lat 1958-1977. Polonijne organizacje.
 - c) Leo J. Nowicki 1975. Polonia w Hamtremick.
 - d) Francis X. Schulak, misjonarz polski w Stanach, koniec XIX w.
 - e) Benjamin Conrad Stańczyk 1950-1964, polski lider w Detroit.
2. Polskie organizacje w Michigan.
 - a) Związek Narodowy Polski. Stowarzyszenie Polskich Farmerów, Belleville, MI. Materiał z lat 1941-1973, sprawozdania, protokoły.
 - b) Polish Activities League-Liga Spraw Polskich. Materiały z lat 1923-1984. Komplet dokumentacji. Działalność organizacji. Współpraca z innymi organizacjami w Michigan. Korespondencja z lat 1951-1972. Finanse z lat 1944-1977. Publikacje Ligii z lat 1925-1975. Przemówienia radiowe z lat 1950-1956. Raporty. St. Mary's Camp – dokumentacja z lat 1954-1972. Polscy imigranci. Wycinki prasowe z lat 1923-1968.

Bibliografia: *Poles in Michigan. Bentley Historical Library*, w: *Sources For The Study Of Migration and Ethnicity. A Guide to Manuscripts in Finland, Ireland, Poland, The Netherlands, and the State of Michigan*, ed. Francis X. Blouin, Ann Arbor MI 1979, s. 138-139; *Katalog kartkowy Poles in Michigan*,

3 strony kserokopii; *Inwentarz. Detroit. Polish Activities League. Bentley Historical Library*, ss. 4, maszynopis; *Guide to the Use of the Bentley Historical Library, The University of Michigan, Ann Arbor*, ss. 5, January 1985.

The Fronczak Collection – University Libraries. Buffalo, New York

W 1970 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej w Buffalo została oficjalnie otwarta Kolekcja dra Franciszka Fronczaka dla badań naukowych. Znany lekarz, bardzo czynny działacz polonijny, przekazał całe swoje zbiory dla Uniwersytetu. Kolekcja znajduje się w Edward H. Butler Library i posiada szczegółowy inwentarz. Zawartość kolekcji jest szczególna. Zawiera korespondencję z takimi postaciami jak: Ignacy J. Paderewski, W. Reymont, H. Sienkiewicz, W. Kossak, J. Haller, Kardynał A. Hlond, arcybp. J. F. Cieplak, H. Modrzejewska, M. Curie-Skłodowska. Materiały dotyczą: Polskiego Komitetu Narodowego, wojny polsko-bolszewickiej z 1920 roku, UNRRA, różnych organizacji polonijnych.

Inwentarz archiwum jest następujący:

1. Korespondencja personalna 1905-1930.
IA. Rodzinna korespondencja 1896-1930.
2. Zbiór kart.
3. Ignacy Paderewski 1905-1960, listy, programy, koncerty.
4. Prace i artykuły dra Fronczaka, drukowane i rękopisy.
5. Pacjenci i sprawy chorych, kartoteki chorych, wymiana korespondencji w sprawach biednych pacjentów.
6. Pacjenci i historie chorób, adresy pacjentów, kartoteki chorych.
7. Dokumentacja z lat 1874-1899. Studia. Zjazdy i Kongresy Polskich Lekarzy. Sprawy zdrowia ludzi. Polskie Stowarzyszenie Opieki Społecznej.
8. Dokumentacja z lat 1914-1918. Polski Narodowy Komitet. Związek Narodowy Polski.
9. Dokumentacja Związku Narodowego Polskiego.
10. Dokumentacja działalności Polskiego Komitetu Narodowego. Czerwony Krzyż. Konferencja Pokojowa w 1919 r.
11. Dokumentacja z lat 1918-1927. Gen. J. Haller. Polscy Weterani. Reymont W., Romer T., Kamiński B.
12. Dokumentacja z 1919 r., korespondencja, sprawozdania, zapiski.
13. Dokumentacja z lat 1919-1937. Działalność Fronczaka w Amerykańskim Czerwonym Krzyżu w Europie. H. Hoover, J. Orłowski.
14. Dokumentacja z lat 1921-1923. Praca w Komisji Zdrowia. J. Haller, podróż.
15. Dokumentacja z lat 1923-1929. Różna korespondencja. Sprawy Armii Polskiej we Francji. Kongresy Zdrowia, Sociologiczne.

16. Dokumentacja z lat 1930-1937. Komisja Zdrowia. Kongres Medycyny w Belgii. W. Kossak. Korespondencja.
17. Dokumentacja z lat 1936-1949. Polski Komitet Demokratyczny. Fundusz Paderewskiego.
18. Dokumentacja 1946. UNRRA. Pobyt w Polsce. Fotografie.
19. Dokumentacja 1946-1948. Amerykańska Pomoc Polsce, raporty.
20. Dokumentacja 1950-1966. Korespondencja. Fronczak Memorial Library.
21. Memorabilia. fotografie, pamflety, odznaczenia, wycinki prasowe.
22. Osobny zbiór artykułów Fronczaka.
23. Zbiór czasopism.

Bibliografia: *The Francis E. Fronczak Collection. Edward H. Butler Library. Special Collection, March 1976, ss. 24; The Rededication Of The Polish Room April 22. 1979. The University Libraries The State University of New York at Buffalo, April 1980, ss. 23; The Dedication Of Francis E. Fronczak Hall. State University Of New York At Buffalo, October 3. 1985, ss. 8.*

Archives Of Labor History And Urban Affairs Wayne State University – Detroit

Archiwum specjalistyczne, poświęcone robotniczemu ruchowi w stanie Michigan. Posiada dwie kategorie dokumentacji: 1. kolekcje personalne, 2. dokumentację unii robotniczych i organizacji. Wydrukowany katalog archiwum ukazuje polską kolekcję senatora stanu Michigan, Stanisława Nowaka, który był jednym z organizatorów unii robotniczych w Michigan i w Stanach.

1. Stanley i Margaret Collingwood Nowak, dokumentacja z lat 1938-1957. Rękopisy, diariusze, korespondencja, miscelanea, książki i czasopisma. Materiały dotyczą działalności senatorskiej, ale przede wszystkim ruchu unijnego i udziału w nim polskich robotników. Materiały do dziejów polskiej lewicy w Detroit. Materiały do działalności Kongresów Słowiańskich w Stanach. „Głos Ludowy”, tygodnik polskiej lewicy, prawie komplet.
2. John Zaremba, dokumentacja z lat 1935-1961, rękopisy, sprawozdania, książki, korespondencja, dotyczy działalności unii robotniczej przemysłu motoryzacyjnego – Auto Workers Dodge Local Nr 3, z lat 1936-1942 w Hamtremick, Michigan, gdzie mieszkali przede wszystkim Polacy.
3. United Automobile Workers Local Nr 3, dokumentacja z lat 1939-1962, gdzie przede wszystkim do oddziału należeli Polacy.

Bibliografia: *A Guide To The Archives Of Labor History And Urban Affairs. Wayne State University, compiled by Warner W. Pflug, Wayne State University Press, Detroit 1974, ss. 195.*

Milwaukee Urban Archives

Archiwum związane jest z University of Wisconsin-Milwaukee i posiada największą polską kolekcję w stanie Wisconsin. Materiały głównie dotyczą dziejów Polonii tamtego regionu. W materiałach polskich największa jest *Kolekcja Romana Kwaśniewskiego*, a dotyczy życia Polonii w Wisconsin, zagadnień II wojny światowej, niemieckich obozów koncentracyjnych na terenie Polski, zagadnień komunizmu, postawy Kościoła katolickiego, materiały do historii parafii, księży, wycinki prasowe z „Kuryera Polskiego”. Na specjalną uwagę zasługuje kolekcja fotografii R. Kwaśniewskiego, który posiadał Park Studio w Milwaukee.

Kolekcja fotografii zawiera fotografie z okazji różnych uroczystości, pierwszych komunii, pogrzebów, graduacji, wesel, różnych organizacji polonijnych, budynków polskich właścicieli, biznesów, zdjęcia z festiwali, występów, zdjęcia dla redakcji „Kuryera”, zjazdów partii politycznych, rocznic parafii polonijnych, święceń, poświęceń kościołów, rozgrywek sportowych.

Drugą bardzo istotną kolekcją jest zbiór *Kuryer Publishing Company*; jest to największe archiwum polonijnego czasopisma, doskonale zachowane, a biorąc pod uwagę, że „Kuryer” był czasopismem dla całej Polonii, są to bezcenne materiały do historii Polonii w Stanach.

Archiwum posiada dobrze opracowane katalogi i inwentarze kartkowe. Na podstawie katalogu, można odnotować następujące zbiory:

1. Papiery rodziny Adamkiewicz z lat 1898-1979, licząca się rodzina w Milwaukee.
2. American-Polish Information Service z lat 1939-1947.
3. Barczak Max 1937-1965, polityk.
4. Bartosz Adam 1917-1975, redaktor.
5. Betliński Joseph 1935-1971, polonijny działacz.
6. Bojanowski Jerzy 1967-1979, muzyk, dyrygent.
7. Holy Name Church, Polish National Catholic Church 1954-1980.
8. Kaminski John, lotnik 1912-1960.
9. Krakow Polish Dancers 1973-1981.
10. Kuryer Polski 1917-1961.
11. Kuryer Publishing Company 1893-1961.
12. Kwaśniewski Roman 1886-1980, cała kolekcja rodzinna, fotografie – 25 tys.
13. Nastal Stanley 1899-1954, radio polonijne.
14. Polanki Cultural Club of Milwaukee 1946-1981.
15. Polish American Congress 1948-1980 .
16. Polish Falcons of America 1921-1978.
17. Polish Legion of American Veterans 1968-1977.
18. Polish National Alliance 1915-1974.

19. Szymczak Antoni 1945-1974, radio polonijne.
 20. Zieliński Edward 1946-1980, muzyk, dyrygent.

Bibliografia: *Guide To The Polish-American Holdings In The Milwaukee Urban Archives*, ed. by Mark S. Vargas, The Golda Meir Library The University of Wisconsin-Milwaukee 1991, ss. 30; *Guide To Archival And Manuscript Collections In The Milwaukee Urban Archives*, by Mark A. Vargas, Golda Meir Library University of Wisconsin-Milwaukee 1994, ss. 202; *The Roman B. J. Kwaśniewski Photographic Collection*, University Of Wisconsin-Milwaukee, folder.

The Balch Institute for Ethnic Studies

W 1971 r. rodzina Balch ufundowała w Filadelfii Instytut Badań Etnicznych, którego zadaniem było gromadzenie materiałów do badań nad etnicznymi grupami, oczywiście regionu Filadelfii. Instytut wyposażony w nowoczesny budynek i finanse rozpoczął niezwykle intensywną działalność, nie tylko gromadząc czasopisma, książki czy eksponaty muzealne, ale również działalność wydawniczą, a przede wszystkim badawczą. Wśród zgromadzonych już obecnie znaczących zbiorów, znajdują się materiały polskiej grupy etnicznej. Do Instytutu Balch przekazuje Polonia z okręgu filadelfijskiego swe materiały.

Zbiory zostały już opracowane i wydrukowano katalog. Na podstawie niego można podać niektóre zbiory:

1. American Relief for Poland, Philadelphia Chapter 1929-1968.
2. Associated Polish Home 1922-1970.
3. Dende Henry 1900-1985, archiwum czasopisma, „Polish-American Journal”, Scranton.
4. Gwiazda and Polish Star Publishing Company 1922-1986, całe archiwum.
5. Nagórski Zygmunt 1920-1970, działacz polonijny.
6. Polish American Congress District of Pennsylvania 1945-1953.
7. Polish Falcon Society, Branch 13, 1919-1982.
8. Polish National Alliance, obszerne materiały poszczególnych grup.
9. „Polish-American Journal” 1982-1991.
10. Zazyczny Joseph 1930-1990, działacz polonijny.
11. Czasopisma polonijne – duży zbiór kompletów lub poszczególnych roczników.

Bibliografia: *A Guide To Manuscript And Microfilm Collections of The Research Library Of The Balch Institute For Ethnic Studies*, compiled by Monique Bourque and R. Joseph Anderson, Philadelphia PA 1992, ss. 128.

The Immigration History Research Center – Minnesota

W 1964 r. przy Wydziale Historycznym na Uniwersytecie Minnesota powołany został Ośrodek Badania Historii Imigracji. Zadaniem jego było gromadzenie materiałów do historii etniczności Stanów Zjednoczonych. Ośrodek zgromadził źródła do dziejów 24 grup etnicznych. Jedną z największych kolekcji stanowią materiały polskiej grupy etnicznej.

Kolekcja polska posiada 5 tys. książek, 450 tytułów czasopism polskich, a 660 stóp długości zajmują rękopisy. Kolekcja zaliczana jest do jednych z najlepszych i największych. Wiodące są zbiory ks. Józefa Zawistowskiego z Kościoła Narodowego. Kolekcja może sama służyć jako kluczowe źródło dla badań polonijnych, posiada dobrze opracowany inwentarz.

Z innych dużych kolekcji polskich to Paryski Publishing Company z Toledo OH oraz Czas Publishing Company z Brooklynu. Trzecia główna kategoria kolekcji rękopisów może być nazwana jako powojenne zbiory. Do niej należą rekordy Kongresu Polonii Amerykańskiej, Związku Narodowego Polskiego, Rady Polonii, przekazane przez wybitnego archiwistę z Chicago, dra Edwarda i Lody Różańskich.

Imponujący jest zbiór mikrofilmów polonijnej prasy, chyba największy w całych Stanach Zjednoczonych. Oto niektóre tytuły: „Ameryka-Echo”, „Czas”, „Dziennik Chicagoski”, „Dziennik Związkowy”, „Rola Boża”, „Kuryer Polski”, „Naród Polski”, „Nowy Świat”, „Sokół Polski”, „Zgoda”.

Kolekcja polska posiada dobrze opracowane inwentarze. Wydrukowany Informator, w kolekcji zbiorów polskich podaje, m.in. takie zbiory:

1. Alliance of Poles in America 1907-1932.
2. American Committee for Resettlement of Polish Displaced Persons 1948-1968.
3. Archacki Henry 1934-1979, obszerna kolekcja.
4. Czas Publishing Company 1925-1975.
5. Hoinko Thaddeus 1920-1978, polski dyplomata.
6. Paryski Publishing Company 1930-1960.
7. Polish American Congress 1944-1970.
8. Polish Falcons of America 1912-1980.
9. Polish National Alliance 1938-1961.
10. Polish National Catholic Church 1897-1967.
11. Polish Roman Catholic Union 1919-1971.
12. Edward i Loda Różański 1940-1995.
13. Zawistowski Józef Rev. 1914-1967.

Bibliografia: *The Immigration History Research Center. A Guide to Collections*, compiled by Suzanna Moody and Joel Wurl, New York 1991, ss. 446 (*Polish American Collection*, s. 245-285); Frank R e n k i e w i c z, *Ośrodek Badania Historii Imigracji oraz podtrzymywanie polskiego dziedzictwa kulturo-*

wego w Ameryce, „Przegląd Polonijny”, 3 (1977) z. 1, s. 173-176; Joel Wurl, *Research Opportunities in The Immigration History Research Center's Polish American Collection*, „Polish American Studies”, 45 (1988) nr 2, s. 61-70; *The Polish American Collection*, compiled by Frank Renkiewicz, University of Minnesota 1976, ss. 13; *The Zawistowski Collection. The Library And Papers of the Rev. Senior Józef Lebiezdzik Zawistowski Of The Polish National Catholic Church*, Storrs CT 1972, ss. 164; *Inventory to the Records of the Polish American Congress at the Immigration History Research Center*, University of Minnesota 1988, ss. 34; *Inventory to the Records of Paryski Publishing Company at the Immigration History Research Center*, University of Minnesota 1991, ss. 71; *Inventory to the Papers of Aloysius A. Mazewski President Polish National Alliance Polish American Congress at the Immigration History Research Center*, University of Minnesota 1994, ss. 65.

Hoover Institution. Stanford, California

Nie można podjąć badań nad historią obecnego wieku bez uwzględnienia Instytutu Hoovera. Archiwum Instytutu jest największym zbiorem źródeł dotyczących I i II wojny światowej i obejmuje terytorialnie prawie cały świat.

W Instytucie znajdujemy potężne zbiory dotyczące spraw polskich, a w szczególności II wojny światowej. Znajdują się tutaj całe zespoły akt polskich ambasad i konsulatów II Rzeczypospolitej, które były przekazywane do Instytutu od czasu, gdy Zachód cofnął uznanie dla prawowitego Rządu Polskiego w Londynie. Większość pracowników służby dyplomatycznej nie pozwoliła, żeby te materiały dostały się w ręce pracowników rządu reżimowego – warszawskiego.

Kolekcją polską przez długie lata opiekował się wytrawny archiwista Witold S. Sworakowski 1903-1979. Kolekcja polska posiada około 20 tys. książek dotyczących wyłącznie spraw polskich, około 2 tys. tytułów czasopism polskich. Kolekcja otrzymała w styczniu 1985 r. katalog i na jego postawie podaje niektóre archiwalia:

1. Anders Władysław 1939-1946.
2. Chang Hsin-hai, dokumentacja ambasadora chińskiego w Polsce 1934-1937.
3. Commission for Polish Relief 1939-1949.
4. Dom Polskich Dzieci, Oudtshoorn, Południowa Afryka 1942-1947.
5. Dokumentacja Generalnego Strajku w Polsce w 1980 r.
6. Karcz George, prof. ekonomii w Kalifornii 1917-1970.
7. Karski Jan 1939-1944, oryginalna dokumentacja, fotografie.
8. Komorowski – Bór Tadeusz, generał, oryginalna dokumentacja.
9. Korboński Stefan 1943-1983, II wojna światowa.
10. Losh William 1917-1967, amerykański dziennikarz.

11. Mikołajczyk Stanisław 1938-1966, premier, minister.
12. Dokumentacja Polskiej Ambasady w Wielkiej Brytanii 1918-1945.
13. Dokumentacja Polskiej Ambasady w Moskwie z lat 1941-1944.
14. Dokumentacja Polskiej Ambasady w Waszyngtonie 1918-1956.
15. Konsulat Generalny w Chicago 1938-1945.
16. Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku 1940-1948.
17. Ministerstwo Informacji i Dokumentacji 1939-1945.
18. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych 1942-1945.
19. Ministerstwo Spraw Zagranicznych 1925-1945.
20. Polskie Siły Zbrojne 1940-1945.
21. Armia Polska na Wschodzie 1940-1946.
22. Poselstwo Polskie w Bułgarii 1919-1931.
23. Poselstwo Polskie w Finlandii 1919-1939.
24. II Wojna Światowa, wycinki prasowe 1942-1943.
25. Gen. Władysław Sikorski 1941-1942.

Bibliografia: *Hoover Institution on War, Revolution, and Peace*, Stanford University, January 1963, ss. 66; Witold S. Sworakowski, *The Hoover Library Collection On Russia*, Stanford University 1955, ss. 42; *The Hoover Institution Report 1984*, ss. 106; George Lerski, *Herbert Hoover and Poland. A Documentary History of a Friendship*, Hoover Institution 1977, ss. 124; *Guide To The Hoover Institution Archives*, Charles G. Palm, Stanford 1980, ss. 418; *Hoover Institution Archives. Polish Collection*, January 1985, ss. 29, maszynopis.

V. ARCHIWA DIECEZJALNE

Diecezja Albany

1. Dokumentacja 13 polskich parafii.
2. Akta personalne polskich księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Stowarzyszenia religijne.

Diecezja Altoona-Johnstown

1. Dokumentacja 13 polskich parafii.
2. Akta personalne polskich księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Stowarzyszenia religijne.

Archidiecezja Baltimore

1. Dokumentacja 8 polskich parafii.
2. Akta personalne polskich księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry zakone. Stowarzyszenia religijne.

Bibliografia: *Archives Archdiocese of Baltimore* – folder informacyjny; J. T. Ellis, *A Guide to the Baltimore Cathedral Archives*, „The Catholic Historical Review”, 32 (1946) October, s. 341-360.

Diecezja Belleville

1. Dokumentacja 7 polskich parafii.
2. Akta personalne księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Stowarzyszenia religijne.

Archidiecezja Boston

1. Dokumentacja 15 polskich parafii.
2. Akta personalne księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry zakonne. Stowarzyszenia religijne.
4. Dokumentacja wizyty Jana Pawła II w Bostonie w 1979 r.

Bibliografia: *Archives Archdiocese of Boston. Annual Report 1979*, ss. 5; James M. O’Toole, *Guide To The Archives Of The Archdiocese Of Boston*, New York 1982, ss. 328.

Diecezja Brooklyn

Materiały do dziejów polskich parafii znajdują się w 10 zespołach archiwalnych: 1. General Information. 2. Ordinary of the Diocese. 3. Auxiliary Bishops. 4. Vicar General. 5. Chancellor. 6. Diocesan Offices and Agencies. 7. Personal Papers. 8. Parishes. 9. Audio Visual Materials. 10. Oral History.

1. Dokumentacja 18 polskich parafii.

Bibliografia: John Sharp, *Priests and Parishes of the Diocese of Brooklyn 1820-1944*, New York 1944, ss. 320; Harry Culk in, *Priests and Parishes of the Diocese of Brooklyn 1820-1990*, vol 1-2, Brooklyn 1990-1991, ss. 221, 156; John Sharp, *History of the Diocese of Brooklyn 1853-1953*, New York 1954, vol. 1-2.

Diecezja Buffalo

1. Dokumentacja 46 polskich parafii.
2. Akta personalne księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry zakonne. Stowarzyszenia religijne.

Archidiecezja Chicago

Ogromne zbiory archiwalne posiadają pół miliona kartek inwentarza. Przez 20 lat porządkował je ks. prof. M. Madaj, wybitny archiwista i historyk.

Zbiory polskie znajdują się w bardzo ważnych kolekcjach: Kardynała George Mundelema, Kardynała Samuela Stritcha, Kardynała Alberta Meyera, w zbiorach urzędu Kanclerza, kolekcji organizacji religijnych, archiwum tygodnika „The New World” i „The Chicago Catholic”.

1. Dokumentacja 61 polskich parafii.
2. Akta personalne księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry zakone. Zakony męskie. Stowarzyszenia religijne.
4. Archidiecezja a polonijne organizacje.

Bibliografia: *The Archives of the Archdiocese of Chicago*, folder; *Archives & Records Center. Archdiocese of Chicago*, „Newsletter”, Catholic Archivists, vol. 7 (1992) nr 2, July 1992, s. 4, 13; Harry Koenig, *A History of the Parishes of the Archdiocese of Chicago*, vol. 1-2, Chicago 1980, ss. 1769, ilustr.

Diecezja Cleveland

1. Dokumentacja 20 polskich parafii.
2. Akta personalne polskich księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry zakonne. Zakony męskie. Stowarzyszenia religijne.
4. Dokumentacja założyciela parafii niezależnej ks. Antoniego Kolaszewskiego.

Bibliografia: *The listing of Polish Churches here in the Diocese of Cleveland*, ss. 2.

Archidiecezja Detroit

1. Dokumentacja 38 polskich parafii.
2. Akta personalne polskich księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry zakonne. Zakony męskie. Stowarzyszenia religijne.
4. Polska Misja Duszpasterska.
5. Dokumentacja bpa Józefa K. Plagensa.
6. Dokumentacja bpa Artura Krawczaka.
7. Seminarium Św. Cyryla i Metodego w Orchard Lake, teczki nr 23-28.
8. Dokumentacja Ks. Kardynała Edmunda Szoki.
9. Dokumentacja Ks. Kardynała Adama Maidy.

Bibliografia: *Archives of the Archdiocese of Detroit*, by Roman Godzak, „Open Entry”, Michigan Archival Association Newsletter, vol. 20 (1993) nr 1, s. 14-15; vol. 21 (1993/1994) nr 1, s. 12-13.

Diecezja Erie

1. Dokumentacja 11 polskich parafii.

2. Akta personalne polskich księży. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Zakony. Stowarzyszenia.
4. Szkoła Wyższa Św. Jana Kantego w Erie, XX. Misjonarze.

Diecezja Fall River

1. Dokumentacja 6 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja. Stowarzyszenia.

Diecezja Gary

1. Dokumentacja 15 polskich parafii.
2. Akta personalne. Zakony. Korespondencja. Stowarzyszenia.

Diecezja Grand Rapids

1. Dokumentacja 23 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja. Stowarzyszenia.
3. Szkoły parafialne. Siostry nauczycielki. Stowarzyszenia religijne.

Diecezja Green Bay

1. Dokumentacja 18 polskich parafii.
2. Dokumentacja biskupów polskiego pochodzenia: bp Paweł Rhode, Stanisław Bona, Alojzy Wycisło, Adam Maida.
3. Akta personalne. OO. Franciszkanie, Pulaski, WI. Korespondencja.
4. Szkoły parafialne. Stowarzyszenia religijne.

Bibliografia: Obszerna relacja siostry Elly Kaster CSJ, archiwistki, czerwiec 1995 r.

Diecezja Greensburg

1. Dokumentacja 15 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry nauczycielki. Stowarzyszenia religijne.

Archidiecezja Hartford

Materiały do dziejów 25 polskich parafii, duchowieństwa, sióstr zakonnych, organizacji i stowarzyszeń religijnych i polonijnych. Dokumentacja znajduje się w następujących zespołach:

1. Dokumentacja biskupów i arcybiskupów.

2. Dokumentacja biskupów pomocniczych.
3. Dokumentacja instytucji diecezjalnych.
4. Dokumentacja parafii.
5. Akta personalne.
6. Akta duchowieństwa.
7. Audiowizualne materiały.
8. Dokumentacja z różnych dziedzin.

Bibliografia: Obszerna informacja siostry Irene Fortier DHS, archiwistki z czerwca 1995 r.

Diecezja La Crosse

1. Dokumentacja 19 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły parafialne. Siostry nauczycielki. Stowarzyszenia.

Archidiecezja Milwaukee

1. Dokumentacja 23 polskich parafii.
2. Archiwum zawiera kolekcje do badań historii diecezji, życia politycznego, ekonomicznego, kulturalnego, religijnego stanu Wisconsin.
3. Dokumentacja genealogiczna.
4. Akta personalne. Korespondencja.
5. Szkolnictwo parafialne. Siostry nauczycielki. Zakony.
6. Archiwum posiada następujące zespoły: 1. Historia parafii. 2. Roczne sprawozdania parafialne od 1905 r. 3. Dokumentacja personalna. 4. Dokumentacja fotograficzna.

Bibliografia: *Archdiocese of Milwaukee Archives* – folder; Obszerna relacja archiwisty Tima Cary z czerwca 1995 r., s. 1-2.

Archidiecezja Newark

1. Dokumentacja 19 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.

Archidiecezja New York

1. Dokumentacja 15 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.
4. Dokumentacja wizyty Jana Pawła II w Nowym Jorku.

Diecezja Norwich

1. Dokumentacja 3 polskich parafii.
2. Diecezja powstała w 1953 r., starsze materiały w Archiwum w Hartford.
3. Akta personalne. Korespondencja.

Bibliografia: Obszerna relacja msgr. Roberta L. Brown z czerwca 1995 r.

Archidiecezja Philadelphia

1. Dokumentacja 30 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Siostry zakonne. Stowarzyszenia.
4. Amerykańska Częstochowa, Doylestown.
5. Dokumentacja Kardynała Jana Króla.

Bibliografia: *Historia polskich parafii w archidiecezji filadelfijskiej czyli chronologiczno-historyczny opis działalności polskich księży*, Philadelphia PA 1940, ss. 275; James Connely, *The History Of The Archdiocese Of Philadelphia*, Philadelphia 1980, ss. 666; James Connely, *St. Charles Seminary*, Philadelphia 1979, ss. 674.

Diecezja Pittsburgh

1. Dokumentacja 26 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.

Diecezja Saginaw

1. Dokumentacja 18 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.
4. Dokumentacja bpa Stefana Woźnickiego – lidera polonijnego.

Archidiecezja San Antonio

1. Dokumentacja 6 polskich parafii.
2. Dokumentacja najstarszej polskiej parafii Panna Maria.
3. Akta personalne. Korespondencja.
4. Dokumentacja bpa Jana W. Yanty – polskiego pochodzenia.

Diecezja Scranton

1. Dokumentacja 42 polskich parafii.
2. Dokumentacja z lat 1868-1995.
3. Akta personalne, rękopisy, korespondencja, rekordy finansowe.
4. Dokumentacja poszczególnych wydziałów diecezjalnych.
5. Dokumentacja Polskiego Kościoła Katolicko-Narodowego – bp Franciszek Hodur.

Bibliografia: *Materiały archiwalne dotyczące Polskiego Kościoła Narodowego* – źródła wypisane przez ks. M. Madaja, ss. 19, maszynopis; *A Century Of History. The Diocese of Scranton 1868-1968*, by John P. Gallagher, Scranton 1968, ss. 615.

Diecezja Springfield MA

1. Dokumentacja 20 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.

Diecezja Syracuse

1. Dokumentacja 11 polskich parafii.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.

Diecezja Trenton

1. Dokumentacja 15 parafii polskich.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Szkoły. Zakony. Organizacje.

VI. ARCHIWA ZAKONNE

Męskie

Archiwum Prowincji Wniebowzięcia OO. Franciszkanów

Archiwum Prowincji Wniebowzięcia N.M.P. Brunatnych Franciszkanów, dawniej OO. Reformatów w Pulaski, WI, zawiera materiały od 1887 r., czyli od założenia klasztoru macierzystego w Pulaski. Obecnie jest to archiwum dla

całej prowincji. Obok szerokiej korespondencji reformatów z Rzymem, Krakowem, posiada materiały do dziejów Polonii. Zachowane są archiwa redakcji „Miesięcznika Franciszkańskiego” 1907-1993 i „Kalendarza Franciszkańskiego” 1912-1991.

Schemat Archiwum Prowincji Franciszkanów

- I. Organizacja Prowincji: Sprawy Prawne, Dokumentacja Generała. Statuty Prowincji. Dokumentacja Prowincjała. Zebrania Rady. Lokalny Duszpasterz. Rada Prowincji.
- II. Życie wspólnoty: A. Życie duchowe, liturgiczne. B. Bracia. C. Wykształcenie. D. Formacja duchowa. E. Akta personalne. F. Dokumentacja ogólna.
- III. Dokumentacja zakonników – rezydentów.
- IV. Działalność Apostolska: A. Kapelanie. B. Szkoły. C. Misje zagraniczne. D. Misje w Stanach. E. Życie towarzyskie. F. Działalność wydawnicza. G. Parafie.
- V. Historia Prowincji: A. Źródła do historii. B. Dokumentacja. C. Opracowania.
- VI. Publikacje OO. Franciszkanów.
- VII. Korespondencja: A. Stolica Świąta. B. Kuria Generalna, Rzym. C. Diecezje. D. Duchowieństwo. E. Dobroczyńcy. F. Siostry Franciszkańki.
- VIII. Publikacje Prowincji.
- IX. Materiał Drukowany.

Archiwum posiada 800 publikacji wydanych przez prowincję i komplety następujących czasopism: „Miesięcznik Franciszkański” 1907-1993, „Kalendarz Franciszkański” 1912-1991, „Miesięcznik parafialny” 1917-1923, „Posłaniec Św. Franciszka” 1915-1929.

Bibliografia: *General Outline Of The Material Assumption Province Archives OFM*, w opracowaniu o. Adalberta Kalenty OFM, prowincjalnego archiwisty, 16 czerwca 1995 r.; *Catalogus Provinciae Pulaskiensis Assumptionis Beatae Mariae Virginis Ordinis Fratrum Minorum In Statibus Foederatis Americae Septentrionalis 1951*, ss. 44; *Krótką historia Prowincji Wniebowzięcia N. M. Panny Zakonu Braci Mniejszych 1887-1962*, ss. 32.

Archiwum OO. Karmelitów

Archiwum związane jest z Sanktuarium OO. Karmelitów, którzy po wojnie przybyli do Munster.

1. Dokumentacja OO. Karmelitów. Korespondencja.
2. Santuarium. Dokumentacja budowy, urzędzenia.
3. Dokumentacja ruchu pielgrzymkowego.

Bibliografia: *The Carmelites Of Indiana*, w: *The Polish Americans of Indiana 1966*, s. 64-66; *Carmelite Shrines Guide Book*, Munster IN, ss. 22, ilustr.

Archiwum Prowincji OO. Marianów

Obejmuje dokumentację prowincji w Stockbridge, Massachusetts.

1. Dokumentacja urzędów prowincjalских.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Działalność duszpasterska. Parafie. Rekolekcje.

Bibliografia: *Proceeding of the Seventh Provincial Chapter held at the Marian Fathers Provincialate Stockbridge, Massachusetts USA 1969*, ss. 48.

Archiwum Ojców Salwatorianów

Przybyli do Stanów Zjednoczonych w 1938 r. i od tego czasu gromadzone są zbiory archiwalne, które również obejmują dzieje Polonii.

1. Dokumentacja domów misyjnych. Dokumentacja superiora.
2. Akta personalne. Korespondencja.
3. Działalność duszpasterska. Parafie. Rekolekcje.

Bibliografia: *Zgromadzenie Ojców Salwatorianów – historia*, maszynopis, s. 4; *Srebrny jubileusz 1938-1963 Polskiego Domu Misyjnego Ojców Salwatorianów w Gary, Indiana*, ss. 16, ilustr.

Archiwum Prowincji Księży Zmartwychwstańców

Związane jest z szeroką działalnością kościelną i narodową wśród Polonii, szczególnie w Chicago. Archiwalia od końca XIX w.

1. Dokumentacja urzędów prowincji.
2. Działalność duszpasterska. Parafie. Misje.
3. Kolegia i szkoły. Wydawnictwa.
4. Akta personalne. Korespondencja.

Bibliografia: Władysław Kwiatkowski, *Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego w stuletnią rocznicę jego założenia 1842-1942*, ss. 556; John Iwicki CR, *The First One Hundred Years. A Study of the Apostolate of the Congregation of the Resurrection in the United States 1866-1966*, Rome 1966, ss. 298, ilustr.

Żeńskie

Archiwum SS. Bernardynek od Św. Franciszka

Archiwalia od 1894 r., praca wśród Polonii.

1. Dokumentacja urzędów prowincji.
2. Działalność duszpasterska. Klasztory. Szkoły.
3. Akta personalne. Korespondencja.

Bibliografia: *Zgromadzenie Sióstr Bernardynek w Ameryce, The Bernardine Sisters O.S.F. Villa Maria*, w: *Pamięnik złotego jubileuszu parafii Najświętszego Imienia Jezus*, Stamford CT 1898-1938, s. 87-97.

Archiwum Córek Maryi od Niepokalanego Poczęcia

Założone przez ks. Lucjana Bójnowskiego w 1904 r., praca w parafii, szkole, sierocińcu i wydawnictwie.

1. Dokumentacja urzędowa domu generalnego.
2. Działalność duszpasterska. Klasztory. Szkoły. Sierocińce. Wydawnictwo.
3. Akta personalne. Korespondencja.
4. Materiały do dziejów Polonii w Connecticut. Archiwum redakcji „Przewodnika Katolickiego”.

Bibliografia: *Pamiętnik srebrnego jubileuszu 1904-1929 Zgromadzenia Zakonu Córek Maryi od Niepokalanego Poczęcia, założone dnia 15 sierpnia 1904 roku w New Britain, Connecticut 1929*, ss. 71, ilustr.; *Golden Jubilee 1904-1954 The Daughters of Mary of the Immaculate Conception*, New Britain CT 1954, ss. 60, ilustr.

Archiwum SS. Felicjanek w Livonii

Jest to pierwsza prowincja Sióstr Felicjanek w Ameryce, które pracują wśród Polonii od 1874 r. Obszerna informacja została nadesłana przez archiwistkę, siostrę Marię Carmelinę Bielawską.

1. Fundacja: M. Angela Truszkowska 1825-1899. Honorat Koźmiński OFM 1829-1916. Polonia, Wisconsin 1874-1877. Ks. Józef Dąbrowski 1842-1903. M. Monica Sybilska 1824-1911.
2. Dom Generalny: Matka Generalna. Rady Generalne. Korespondencja. Newsletter. Historia. Finanse. Statystyka. Wizytacje. Rocznice.
3. Dom Prowincjalny: Roczne raporty. Posiedzenia Rady Prowincji. Poszczególne Domy. Nowicjat. Finanse. Statystyka. Historia. Rocznice.
4. Akta Personalne. Nowicjuszki. Zmarłe. Siostry z Polski.
5. Szkolnictwo: Przedszkola. Szkoły podstawowe. Szkoły wyższe.
6. Apostolstwo: Szpitale. Domy starców. Sierocińce. Apostolstwo wśród młodzieży. Misje w Kanadzie, Brazylii, Niemczech.
7. Formacja: Programy profesji. Dział powołań.
8. Duchowość: Rekolekcje. Uroczystości ku czci Św. Franciszka. Godzina Święta. Nowenny do Najświętszego Serca Jezusa i Maryi.

9. Kontakty zewnętrzne z parafiami, biskupami, kardynałami.

10. Dokumentacja fotograficzna, publikacje, memorabilia.

Bibliografia: *Felician Sisters Archives. Record Groups*, obszerna odpowiedź archiwistki, s. M. Karmeliny Bielawskiej z czerwca 1995 r., ss. 10; Mary Janice Ziolkowski, *The Felician Sisters of Livonia, Michigan. First Province in America*, Michigan 1984, ss. 586; M. Bonaventure Grabowski, *Felician Sisters. History of the Congregation of the Sisters of St. Felix of Cantalice*, Newark NJ 1993, ss. 1105.

Archiwum SS. Franciszkanek Św. Józefa

Pracują w Stanach Zjednoczonych od 1897 r., fundatorką była Matka Colette Hilbert, boromeuszka z Cieszyna. Zgromadzenie ma zbiory archiwalne, które mają 26 działów, w skład których wchodzi również Kolekcja Polskiego Dziedzictwa.

1. Fundacja: Matka Collete Hilbert.
2. Dom Generalny: Akta personalne. Posiedzenia Rady. Korespondencja.
3. Poszczególne domy. Nowicjat. Życie duchowe.
4. Apostolstwo. Szkolnictwo.
5. Dokumentacja fotograficzna. Zbiory numizmatyczne polskie.
6. Polska Kolekcja Muzealna.
7. Podręczny księgozbiór archiwalny – 900 polskich książek.
8. Czasopisma polskie.

Bibliografia: Obszerna relacja siostry M. Marwiny, archiwistki z czerwca 1995 r., ss. 5; Edwina B o g e l, J. M. B r a c h, *In All Things Charity. A Biography of Mother M. Collete Hilbert. Franciscan Sister of St. Joseph*, Hamburg NY 1983, ss. 193.

Archiwum SS. Franciszkanek Bł. Kunegundy

Zgromadzenie założone zostało przez Matkę Teresę Dudzik w 1894 r. i działa wśród Polonii. Praca w szkołach, ochronkach, domach starców.

1. Sprawy Adminstracyjne.
2. Dokumentacja Fundatorki. Posiedzenia Rady. Dokumentacja domów.
3. Konstytucje i reguły.
4. Pisma Matki Teresy Dudzik. Sprawy beatyfikacyjne.
5. Szkoły. Siostry nauczycielki.
6. Akta personalne. Korespondencja.
7. Biuletyny i okólniki.
8. Spis siostr 1894-1940.
9. Czasopisma: „Sierota”, „Dziennik Chicagoski”.
10. Podręczny księgozbiór archiwalny.

Bibliografia: Gonzaga R aniszewska, *Rys historyczny Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Błogosławionej Kunegundy*, Chicago 1947, ss. 143; *75th Anniversary The Franciscan Sisters Of Chicago*, Lemont IL 1894-1969, ss. 29; A. M. K n a w a, *As God Shall Ordain. A History Of The Franciscan Sisters of Chicago 1894-1987*, Chicago 1989, ss. 1037.

Archiwum SS. Józefa

Fundatorem był ks. Peściński. Zadaniem Sióstr – Polek jest praca w szkołach i parafiach polskich.

1. Akta Domu Generalnego. Akta Prowincji. Akta poszczególnych Domów.
2. Apostolstwo. Zakładanie szkół. Szkoły parafialne. Prace w parafiach.
3. Dokumentacja personalna. Korespondencja.
4. Księgozbiór podręczny, czasopisma.

Bibliografia: *Pamiętnik jubileuszowy Zgromadzenia Sióstr Świętego Józefa Trzeciego Zakonu Świętego Franciszka 1901-1951*, ss. 31.

Archiwum SS. Nazaretanek

Materiały archiwalne dotyczą działalności Sióstr za lata 1885-1995.

1. Dokumentacja Bł. Franciszki Siedliskiej. Matka Lauretta Lubowidzka.
2. Dokumentacja Administracji. Protokoły posiedzeń. Rady.
3. Dokumentacja personalna: biogramy, nekrologi.
4. Dokumentacja poszczególnych klasztorów.
5. Dysertacje historyczne na tematy nazaretanek.
6. Apostolstwo: Kolegia. Akademia. Szkoły. Domy Opieki. Jubileuszowe księgi parafii.
7. Duchowość nazaretanek: ewangelizacja, charyzmat, rekolekcje.
8. Specjalne Kolekcje: De Lourdes College 1950-1987. Holy Family Academy 1885-1989. St. Mary's of Nazareth School of Nursing 1911-1986.
9. Dokumentacja fotograficzna.

Bibliografia: Obszerna relacja na temat archiwum siostry Gemmy Wacek, archiwistki z czerwca 1995 r.

WYKAZ ARCHIWÓW

I. Archiwa Główne – Centralne

The Polish Museum of America
Archiwum Muzeum Polskiego

984 North Milwaukee Avenue
Chicago, IL 60622
Tel: (312) 384-3352
Fax: (312) 384-3799

The Central Archives of Polonia
Centralne Archiwum Polonii
The Orchard Lake Schools
3535 Indian Trail
Orchard Lake, MI 48324
Tel: (810) 683-0412
Fax: (810) 683-0402

II. Archiwa Instytucji

The Kosciuszko Foundation
American Center for Polish Culture
15 East 65th Street
New York, NY 10021
Tel: (212) 734-2130
Fax: (212) 628-4552

Piłsudski Institute Of America
180 Second Avenue
New York, NY 10003
Tel: (212) 505-9077
Fax: (212) 505-9052

The Polish Institute of Arts & Sciences of America
Archiwum Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce
208 East 30th Street
New York, NY 10016
Tel: (212) 686-4164

Central Diocese Archives & Library
Polish National Catholic Church
515 East Locust Street
Scranton, PA 18505
Tel: (717) 341-5150
Fax: (717) 343-7819

III. Archiwa Organizacji Polonijnych

Polish American Congress
Archiwum Kongresu Polonii Amerykańskiej
5711 North Milwaukee Avenue
Chicago, IL 60646
Tel: (312) 763-9944
Fax: (312) 763-7114

The Polish Army Veterans Ass'n of America
Archiwum Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce
17 Irving Place
New York, NY 10003
Tel: (212) 475-5585

The Polish Roman Catholic Union of America
Archiwum Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce
984 North Milwaukee Avenue
Chicago, IL 60622
Tel: (312) 278-3210
Fax: (312) 278-4595

Związek Narodowy Polski
Archiwum Związku Narodowego Polskiego
6100 North Cicero Avenue
Chicago, IL 60646
Tel: (312) 286-0500

Związek Polek w Ameryce
Archiwum Związku Polek w Ameryce
205 S. Northwest Hwy.
Park Ridge, IL 60068
Tel: (708) 384-1200
Fax: (708) 384-1222

The Polish Falcons of America
Archiwum Sokolów Polskich w Ameryce
615 Iron City Drive
Pittsburgh, PA 15205
Tel: (412) 922-2244
Fax: (412) 922-5029

Polish Singers Alliance of America
Archiwum Związku Śpiewaków w Ameryce
180 – 2nd Avenue
New York, NY 10003
Tel: (212) 254-6642

IV. Archiwa Etniczne

Bentley Historical Library
University of Michigan
1150 Beal Avenue
Ann Arbor, MI 48109
Tel: (313) 764-3482
Fax: (313) 936-1333

The Francis E. Fronczak Collection
Edward H. Butler Library
1300 Elmwood Avenue
Buffalo, NY 14260
Tel: (716) 636-2305

Walter P. Reuther Library
Archives of Labor and Urban Affairs
Wayne State University
5401 Cass
Detroit, MI 48202
Tel: (313) 577-4024
Fax: (313) 577-4300

Milwaukee Urban Archives
Golda Meir Library
University of Wisconsin-Milwaukee
2311 East Hartford Avenue
P.O. Box 604
Milwaukee, WI 53201
Tel: (414) 229-5402
Fax: (414) 229-4380

The Balch Institute for Ethnic Studies
18 South Seventh Street
Philadelphia, PA 19106

Immigration History Research Center
University of Minnesota
826 Berry Street
St. Paul, MN 55114
Tel: (612) 627-4208

Hoover Institution
Stanford University
Stanford, CA 94305
Tel: (415) 723-3563
Fax: (415) 723-1687

V. Archiwa Diecezjalne

Diocese of Albany Archives
40 N. Main Ave.
Albany, NY 12203
Tel: (518) 453-6633
Fax: (518) 453-6793

Diocese of Altoona-Johnstown
126 Logan Blvd.
Hollidaysburg, PA 16648
Tel: (814) 695-5579
Fax: (814) 695-8894

Archdiocese of Baltimore Archives
320 Cathedral St.
Baltimore, MD 21201
Tel: (410) 547-5443

Diocese of Belleville Archives
220 W. Lincoln St.
Belleville, IL 62220
Tel: (618) 234-3157

Archdiocese of Boston Archives
2121 Commonwealth Ave.
Brighton, MA 02135
Tel: (617) 254-0100
Fax: (617) 783-4564

Diocese of Brooklyn
Office of the Archivist
7200 Douglaston Parkway
Douglaston, NY 11362
Tel: (718) 229-8001 Ext. 475
Fax: (718) 399-5934

Diocese of Buffalo Archives
795 Main St.
Buffalo, NY 14203
Tel: (716) 847-5500
Fax: (716) 847-5557

Archdiocese of Chicago
Archives & Records Center
5150 Northwest Highway
Chicago, IL 60630
Tel: (312) 736-5150 Ext. 726
Fax: (312) 736-0488

Diocese of Cleveland Archives
Chancery Building
1027 Superior Ave.
Cleveland, OH 44114
Tel: (216) 696-6525
Fax: (216) 621-7332

Archdiocese of Detroit Archives
1234 Washington Blvd.
Detroit, MI 48226
Tel: (313) 237-5846
Fax: (313) 237-4643

Diocese of Erie Archives
St. Mark Catholic Center
P.O. Box 10397
Erie, PA 16514
Tel: (814) 824-1111
Fax: (814) 824-1128

Diocese of Fall River Archives
P.O. Box 2577

Fall River, MA 02722
Tel: (508) 675-1311
Fax: (508) 679-9220

Diocese of Gary Archives
9292 Broadway
Merrillville, IN 46410
Tel: (219) 769-9292
Fax: (219) 738-9034

Diocese of Grand Rapids Archives
660 Burton St. S.E.
Grand Rapids, MI 49507
Tel: (616) 243-0491
Fax: (616) 243-4910

Diocese of Green Bay Archives
1910 S. Webster Ave.
P.O. Box 23066
Green Bay, WI 54305
Tel: (414) 435-4406
Fax: (414) 435-1330

Diocese of Greensburg Archives
723 E. Pittsburgh St.
Greensburg, PA 15601
Tel: (412) 837-0901
Fax: (412) 837-0857

Archdiocese of Hartford Archives
134 Farmington Ave.
Hartford, CT 06105
Tel: (203) 541-6491
Fax: (203) 541-6309

Diocese of La Crosse Archives
3710 East Ave. S.
P.O. Box 4004
La Crosse, WI 54602
Tel: (608) 788-7700
Fax: (608) 788-8413

Archdiocese of Milwaukee Archives

3501 S. Lake Dr.

P.O. Box 07912

Milwaukee, WI 53207

Tel: (414) 769-3407

Fax: (414)769-3408

Archdiocese of Newark Archives

P.O. Box 726

Newark, NJ 07101

Tel: (201) 497-4000

Fax: (201) 497-4033

Archdiocese of New York Archives

St. Joseph's Seminary

201 Seminary Ave.

Yonkers, NY 10022

Tel: (212) 476-6333

Diocese of Norwich Archives

201 Broadway

P.O. Box 587

Norwich, CT 06360

Tel: (203) 887-9294

Fax: (203) 886-1670

Archdiocese of Philadelphia Archives

St. Charles Borromeo

1000 E. Wynnewood Rd.

Wynnewood, PA 19096

Tel: (610) 667-2125

Diocese of Pittsburgh Archives

125 North Craig St.

Pittsburgh, PA 15213

Tel: (412) 621-6217

Diocese of Saginaw Archives

5800 Weiss St.

Saginaw, MI 48603

Tel: (517) 799-7910

Fax: (517) 797-6670

Archdiocese of San Antonio
2718 W. Woodlawn Ave.
P.O. Box 28410
San Antonio, TX 78228
Tel: (210) 734-2620
Fax: (210) 734-0231

Diocese of Scranton Archives
300 Wyoming Ave.
Scranton, PA 18503
Tel: (717) 346-8910

Diocese of Springfield Archives
P.O. Box 1730
Springfield, MA 01101
Tel: (413) 731-3175
Fax: (413) 737-2337

Diocese of Syracuse Archives
P.O. Box 511
Syracuse, NY 13201
Tel: (315) 422-7203
Fax: (315) 478-4619

Diocese of Trenton Archives
701 Lawrenceville Rd.
P.O. Box 5309
Trenton, NJ 08638
Tel: (609) 882-7125
Fax: (609) 771-6793

VI. Archiwa Zakonne

Męskie

Franciscan Friars
Archives Provincial Office
165 E. Pulaski St.
Pulaski, WI 54162
Tel: (414) 822-5422 Ext. 214
Fax: (414) 822-5423

Discalced Carmelite Fathers
Polish American Carmelites
1628 Ridge Rd.
Munster, In 46321
Tel: (219) 838-7111
Fax: (219) 838-7214

Marian Fathers
Eden Hill
Stockbridge, MA 01262
Tel: (413) 298-3931
Fax: (413) 298-5209

Salvatorian Fathers
5755 Pennsylvania Street
Gary (Merrillville), IN 46410
Tel: (219) 884-0714

Resurrection Fathers
Zgromadzenie Księży Zmartwychwstańców
Chicago Province
2250 North Latrobe Ave.
Chicago, IL 60639
Tel: (312) 637-0999

Żeńskie

Bernardine Franciscan Sisters
Sacred Heart Province
460 St. Bernardine St.
Reading, PA 19607
Tel: (610) 777-4174
Fax: (610) 777-3973

Daughters Of Mary Of The Immaculate Conception
314 Osgood Ave.
New Britain, CT 06053
Tel: (203) 225-9406

Felician Sisters
Presentation of the B.V.M. Province
36800 Schoolcraft Rd.

Livonia, MI 48150
Tel: (313) 591-1730
Fax: (313) 591-1710

Franciscan Sisters of St. Joseph
General Motherhouse
Immaculate Conception Convent
5286 S. Park Ave.
Hamburg, NY 14075
Tel: (716) 649-1205
Fax: (716) 649-5958

Franciscan Sisters of Chicago
Our Lady of Victory Convent
14700 Main St.
Lemont, IL 60439
Tel: (708) 257-7776
Fax: (708) 257-7887

Josephine Sisters
Province Of St. Joseph
1300 Maria Drive
Stevens Point, WI 54481
Tel: (718) 344-9283

Sisters Of The Holy Family Of Nazareth
Sacred Heart Province Archives
353 N. River Rd.
Des Plaines, IL 60016
Tel: (708) 297-0615

POLNISCHE ARCHIVALIENSAMMLUNGEN IN DEN VEREINIGTEN STAATEN

ZUSAMMENFASSUNG

Das Bedürfnis nach einem aktuellen Vademecum über die Bestände der polnischen Archivsammlungen in den Vereinigten Staaten stellt für die Forscher, die sich mit dem Polentum im Ausland beschäftigen, eine wichtige Herausforderung dar. Deshalb wurde Ende Mai 1995 ein Schreiben an die Archive abgeschickt, in dem um Informationen über die aktuellen polnischen Bestände gebeten wurde. Die Liste der Archive wurde aufgrund der sich im Polonia-Archiv befindlichen Archivekartei erstellt. Es wurden über 100 Briefe verschickt. Anfang Juli lagen Antworten von fast allen Archiven vor.

Bei der Bearbeitung wurde folgende Klassifizierung angewandt: 1. Haupt- und Zentralarchive, 2. Archive von Institutionen, 3. Archive von Organisationen der Auslandspolen, 4. Ethnische Archive, 5. Diözesanarchive, 6. Ordensarchive, 7. Archive polnischer Pfarreien. Es muß allerdings unterstrichen werden, daß keine Fragebögen an die polnischen Pfarreien selbst verschickt wurden, weil diese sehr viele sind, Quellenmaterial über die am Ort ansässigen Auslandspolen enthalten und der Zugang zu ihnen leicht ist, denn es gibt ja die 1994 von Stanislaw Flis erstellte Liste der Pfarreien. Die vollständigen Informationen über den Inhalt der Archive polnischer Pfarreien werden in Buchform erscheinen.

Die größten und zentralen Sammlungen bilden die Archive in Chicago und in Orchard Lake. Das erste ist mit dem Polnischen Museum verbunden, das zweite mit dem Wissenschaftlichen Institut für Auslandspolen des Polnischen Seminars in Orchard Lake. An zweiter Stelle stehen hinsichtlich der Bestände die mit der Kościuszko-Stiftung, dem Polnischen Wissenschaftlichen Institut in Amerika und dem Józef-Pilsudski-Institut in Amerika verbundenen Archive. Diese Einrichtungen besitzen gut ausgearbeitete Archivalieninventarverzeichnisse.

Die Archive der Auslandspolenorganisationen sind unterschiedlich gut aufbereitet; es gibt Inventarverzeichnisse und Karteien, deren Umfang vor allem die Tätigkeit der betreffenden Organisationen umfaßt, aber man kann auch Material zur Geschichte des Auslandspolentums begegnen, was mit den Archivaren zusammenhängt, die manchmal Material aus der ganzen Region sammelten.

Die ethnischen Archive, die hauptsächlich mit den Institutionen und Universitäten der einzelnen Staaten verbunden sind, stellen hinsichtlich des Sammelns, der Anordnung und der Zugänglichkeit die am besten organisierten Sammlungen dar; sie verfügen über moderne Gebäude mit allen notwendigen Einrichtungsgegenständen.

den und über ein entsprechendes Budget sowie die nötigen Fachleute. Zur Aufbereitung der polnischen Sammlungen sind Archivare aus Polen angestellt worden. In den letzten Jahren sind diesen Archiven sehr häufig Dokumentationen von Auslandspolen übergeben worden.

Die Diözesan- und Ordensarchive haben ihre Sammlungen nach dem Katalogprinzip der amerikanischen Archivistik aufbereitet. In den Orden kann die Tendenz festgestellt werden, Zentralarchive für den gesamten Orden in Amerika zu schaffen. Sie besitzen Mikrofilme oder Xerokopien von Dokumenten aus allen Ordensprovinzen.

Die Zentralarchive der Auslandspolen besitzen Materialien zur Geschichte der Polonia in den Vereinigten Staaten und manchmal auch in anderen Ländern, zur Geschichte der wirtschaftlichen und politischen Emigration, zur Geschichte des Auslandspolentums in den einzelnen Staaten und der polnischen Organisationen und Pfarreien, zur Geschichte des polnischen Theaters und Sports, der Presse, des Rundfunks und des Fernsehens sowie herausragender Persönlichkeiten polnischer Herkunft. Dasselbe Material sammeln die ethnischen Archive. Die Bestände der Organisationsarchive konzentrieren sich vor allem auf die Geschichte und das Wirken der entsprechenden Organisation. In den Diözesanarchiven findet man Material zur Geschichte der polnischen Pfarreien, religiösen Organisationen, Pfarrschulen und der polnischen Geistlichkeit. In den Ordensarchiven finden wir Material zur Geschichte der Ordensgemeinschaft, der einzelnen Ordenshäuser und der Teilnahme des Ordens am Leben der Auslandspolen. Wenn man zu den entsprechenden Quellen den richtigen Zugang finden will, ist man in hohem Maße auf gute Informanten angewiesen.

Übersetzung: Herbert Ulrich